

HEIS

NR 4

MONTØREN

2023

FAGFORENINGSBLAD

SCHINDLERS NISTE: Det var ikke noe å utsette på sereringen da streikende heismontører fra Schindler møttes til julebord i går. De streikendes talsperson, Terje Skog, sitter til venstre i bildet.

De har streiket siden august, men JULEBORD FÅR DE

Av ØYVIND ENGAN og ESPEN BRAATA (foto)

GARDERMOEN (VG) De har streiket siden august, og ingen løsning er i sikte. Men i går samlet heismontørene seg til julebord – på jobbans regning.

Rundt 100 heismontører med følge, fra Oslo-avdelingen til Reber Schindler Heis, hygget seg i går kveld med julemat og juleøl på Clarion Hotel Gardermoen.

Flere forteller til VG at de synes situasjonen er underlig, og at de har vurdert å holde seg hjemme.

Men det vurderte ikke talspersonen for de streikende, Terje Skog.

– For å være ærlig, har jeg ikke tenkt så mye over akkurat dette julebordet. Bedriften vi er ansatt i, har oppført seg noen-

lunde anstendig under streiken. Det er NHO som er motparten vår, sier Terje Skog.

Størst

Schindler er Norges største heisfirma, og har hovedkontor i Vennesla. På Oslo-avdelingens julebord var ledelsen kun

representert ved en avdelingsleder. Han ønsket å nyte sin juleetalleren uten å snakke med VG.

Men selskapets administrerende direktør Harald Torsøe sier til VG at han ikke ser noen stor sammenheng mellom streiken og julebordet.

– Det gir et litt feil bilde å si at bedriften inviterer de ansatte til julebord. Dette er midler vi har avsatt til sosiale arrangementer i samarbeid med de ansatte. Det

er en belønning av de ansattes innsats gjennom hele året, basert på fjorårets resultat, sier Torsøe.

Norske kår

– Da blir det et skravall julebord til neste år, med andre ord?

– Det har vi ikke tatt stilling til. Vi får ta ett julebord ad gangen, sier Torsøe.

Heismontørene streiker for at utenlandske arbeidere skal få norske arbeidsvilkår når de jobber i Norge.

– Vi er faktisk veldig stolte av denne streiken. Vi har fort

den med redelige midler, sier streikernes talsperson, Terje Skog.

Da middagen ble servert i går kveld, var det ingen tegn til løsning på konflikten.

– Men kanskje konflikten løses under julebordet. Det er mange verdensproblemer som løses på den måten, sier administrerende direktør Harald Torsøe.

E-post: oyvind.engan@vg.no

● Flere julebord, se sidene 7 og 67

Et tilbakeblikk på den fem måneder lange streika mot sosial dumping i 2004/2005. Som vanlig hadde riksmidlene som VG et helt annet fokus en selve streikegrunnlaget. Her skriver VG om da de ansatte i Schindler fikk julebord av bedriften til tross for at et stort flertall av de ansatte var ute i streik eller i lockout. Foto: Avisutklipp fra VG 5. desember 2004.

HMF
ønsker alle
medlemmer
en riktig
god jul!

Innhold

Nr 4 – Desember 2023 Årgang 55

Ledern har ordet	4
Redaksjonen	5
Klubber og avdelinger	6

Klubb og forening

Læringsamling 2023	12
Blir det nye kvartskrav i tariffoppgjøret? ..	13
Landsdekkende samling for prøve-	
nemdene i heismontørfaget	14
Status tariffavtaler på Møre	16
Et studie i fagbevegelsenes historie	17
Studieutvalget i HMF	18
Et oppgjør med holdninger	
til kvinner i bransjen	20

Samfunn, fagbevegelse og arbeidsliv

Reformert AFP betyr kutt i AFP	22
Tapte i høyesterett – men kampen mot	
EUs energiunion og ACER fortsetter! ...	24
Vy sender vedlikehold av tog	
til utlandet	25
Mindre innleie etter lovendring	26
Noen viktige vedtak fattet på	
Fellesforbundets landsmøte	27

Midtøsten

Stopp folkemordet på Gazastripen!	28

Bokanmeldelse

Maskiner som tenker	31

Heisteknisk

Robotene inntar oljebyen	32
Wireklemmer	34
Heismessa	36

HBU/OPPHEI

Opprettelsen av Opphei	38

HMS

Tydeligere krav til innkvartering	40

Heismontøren for 14 år siden	42
Fra sjakta	43

BLADETS ADRESSE:

HEISMONTØREN
ØSTRE AKER VEI 24, 0581 OSLO
TELEFON: 22 17 45 50 E-POST: REDAKSJONEN@HEIS.NO

ETTERTRYKK ANBEFALES NÅR KILDE ER ANGITT.
GRAFISK PRODUKSJON: AKSELL. OPPLAG: 1375

REDAKSJONEN BLE AVSLUTTET: 22. NOVEMBER 2023
NESTE DEADLINE: 15. FEBRUAR 2024

LEDERN HAR ORDET

Markus Hansen, leder HMF

Mens den tragiske krigen forsetter i Midøsten og på Gazastripen, holder vi fortsatt på med lokale forhandlinger her hjemme. Etter flere år med real-lønnsnedgang for arbeidsfolk er det rart LO år etter år godtar dette uten å kreve et høyere tillegg i påfølgende år. Den såkalte frontfagsrammen, som er et anslag for hva lønnen skal øke, har vist seg å være for lavt. Igjen og igjen. Siste tall viser at lønnsveksten i samfunnet for 3.kvartal 2023 er på 6,4%. Det er det samme som prisveksten fra april 2022 til april 2023. Nå viser snart kalenderen 2024 og det virker som det er litt bevegelse i forhandlingene lokalt – det er bra. Man kan ikke godta å gå ned i lønn når heisbedriftene opplagt går bra! Forhåpentligvis er de fleste ferdige med forhandlingene når dette bladet går i trykken.

Det passer bra om lokale forhandlinger blir løst raskt slik at man kan rette fokuset mot det sentrale oppgjøret. Kvartsstøvkrevet og problematikken HMF reiste i fjor gjorde at vi fikk en god tekst i overenskomsten med bra intensjoner. Ikke minst fikk vi arbeidsgiverne med på å erkjenne at kvartsstøv er helsefarlig. Flere av klubbene tok problematikken videre i lokale forhandlinger, men samtlige har blitt

møtt med kalde skuldre fra bedriftslederne – «dette måtte løses sentralt», sa de. Blir spennende å høre(!) til våren hvordan HLF har jobbet med å løfte problematikken til sin organisasjon som vi ble enige om da. En ting er at ankerskinner bedrer helsen betraktelig for heismontører, en annen ting må være produktivitetsforbedringen man oppnår når man slipper å bore alle hull og treffe jern.

I februar avgjør LO om tariffoppgjøret skal foregå samordnet med hele LO, eller om det blir forbundsvise forhandlinger for å bedre overenskomstene. Trolig blir det et forbundsvist oppgjør siden Fellesforbundet kategorisk har avvist det nye forslaget til AFP som ligger på bordet. Elektrikerne har også uttalt at de ønsker forbundsvist oppgjør. Den siste tiden har den såkalte «Reformert AFP» blitt debattert mye, spesielt siden den har blitt løftet som en «forbedret» ordning i forhold til dagens AFP. Opposisjonen i Fellesforbundet, som vant igjennom med sitt syn på landsmøte, foreslo å heller tette hull i dagens ordning enn å endre hele slik at opptjeningstiden økes drastisk i forhold til nåværende AFP. Dagens AFP har jo tross alt kun 7 års opptjening, den reformerte som foreslås er opptjeningsstid for full utbetaling trolig over 35 år. Litt forskjell altså. Kanskje det er bedre å tette noen hull i den gamle modellen likevel?

Ønsker alle medlemmer ei riktig god jul og et fantastisk godt nytt år!

Markus

HMF PÅ SOSIALE MEDIER

@HMFagforeninga

heismontorene

hmf1930

@heismontorene

@HMFagforeninga

Heismontørenes Fagforening

Heismontørenes Fagforening

www.heis.no

REDAKSJONEN DESEMBER 2023

REDAKTØR: TOR-ERIK LUNDBERG REDAKSJONEN: ERIK EIKEDALEN, MARTIN GRANSETH, PER ERIK SAGSTAD, CHRISTOPHER R. FOSSUM.

FORSIDE: LARS-ERIK GOA MOTIV: STAVANGERS HØYESTE BYGG, K8.

FAGET BLE TIL GJENNOM POLITIKK

Mye har skjedd siden foreningen ga ut Heisnytt for første gang i 1968, forløperen til Heismontøren, skrevet på en brukt Remington skrivemaskin, og manuelt trykket ved hjelp av en spritduplikator. Dette i en tid da arbeidsgiverne hadde større mulighet til å spre informasjon enn hva foreningen hadde – informasjon som var stikk i strid med hva foreningen sto for. I dag abonnerer ironisk nok de fleste heisbedriftene, arbeidsgiverorganisasjonen HLF og heiskonsulenter samt andre fagforeninger på medlemsbladet til foreningen.

Femtifem år etter at det første bladet kom ut mener vi at det fortsatt er et behov for å opprettholde et nyhetsmedium for å skape tilhørighet og engasjement rundt faget og foreningen. Noe de mange positive tilbakemeldingene til redaksjonen bekrefter, og som vi stadig forsøker å leve opp

til og strekke oss etter. I tillegg til fire utgivelser i året av bladet har vi i dag en egen nettside og vi er tilgjengelig på en rekke sosiale medier – så får vi se om vi på sikt tar skrittet helt bort fra papir og blir heldigitalisert.

Redaksjonen ønsker å ha et varierende innhold med blant annet nytt fra klubbene, utdanningssenteret, heisteknisk stoff, historie, hva som skjer i foreningen, fagbevegelsen og viktige politiske saker. Det er ikke til å unngå at en aktiv fagforening ikke er politiske, da alt vi foretar oss er påvirket av politikk enten det handler om heisfaget eller samfunnet vi lever i. Som pensjonert heismontør og tidligere tillitsvalgt Tor Sundby nylig utalte: «faget ble til gjennom politikk!». I dag finnes det fortsatt politiske krefter som ønsker å dele opp faget vårt eller som synes at foreningen har en for «meningsløs

Tor-Erik Lundberg, redaktør.

god» tariffavtale – så her kan man aldri tillate seg å hvile på laurbæra.

Skjer det noe eller hører du noe? Redaksjonen er interessert i å høre om hendelser fra din avdeling/klubb eller andre relevant historier fra faget som kan være av interesse for flere. Vi tar gjerne imot både bilder og tekstbidrag til bruk på et av våre medier. E-post: redaksjonen@heis.no

Med dette ønsker redaksjonen alle medlemmer god lesning og en riktig god jul!

Tor-Erik, redaktør

REDAKSJONEN RETTER

REDAKSJONEN

I artikkelen om årets heiscup i Riga som stod på trykk i forrige nummer ble det en forveksling mellom årets keeper og årets toppscorer.

Ole-Anders Audal fra Trønderheis/TKE ble årets keeper, mens Christoffer Østhagen fra Orona ble kåret til årets toppscorer. Sistnevnte er visstnok Vålerenga-supporter på sin hals. Redaksjonen beklager feilen.

Christoffer Østhagen fra Orona ble kåret til årets toppscorer.

SCHINDLERKLUBBEN

 TOR-ERIK LUNDBERG

Når dette føres i tastaturet er den første snøen kommet for lengst, gatene er blitt pyntet til jul og julemarsipanen har vært ute i butikken enda lengre.

Når vi i skrivende stund nærmer oss desember kan vi dessverre ikke annonsere at vårens lønnsforhandlinger endelig er ferdig. I en tid hvor utgiftene har steget til himmels sammen med rentene, men hvor vi har masse arbeid og bedriften går bra – så er det store forventninger blant medlemmene til resultatet i årets lønnsforhandlinger.

Dette i et lønnsoppgjør hvor alle ser ut til å vente på hverandre. Vi får se om ledelsen i den markedsledende heisbedriften i Norge blir mer gavmild når det nærmer seg jul. Dette

er tross alt de ansattes fortjeneste. Fortsettelse følger!

Den 21. til 22. november avholdes Schindlerkonferansen på Linne Hotel i Oslo. Her skal tillitsvalgte og delegater fra de forskjellige avdelingene samles for å legge planer for tiden fremover mot årsmøte til våren. Her står det flere saker på dagsorden som blant annet utvalgssarbeid, bedriftsinterne kurs, firmabiler, HMS og akkord. Dette i tillegg til et faglig innlegg fra Fellesforbundet hvor vi skal få høre hva som rører seg utenfor heisbransjen.

Nylig valgte dessverre Kristoffer Hollås å trekke seg fra vervet som hovedverneombud av private årsaker. Dermed måtte varahovedverneombudet stige i gradene, og han er nå fungerende hovedverneombud frem

til vårens årsmøte. Henrik Smerud (23) har tatt utfordringen som han ser ut til å takle meget bra. Med seg på veien har han god støtte fra resten av klubbledelsen, og tidligere hovedverneombud Tor-Erik Lundberg er konstituert som midlertidig representant inn i arbeidsmiljøutvalget (AMU).

Hovedstyret fortsetter sin ferd igjennom landet, og etter å ha besøkt Molde, Kristiansund, Ålesund og Tromsø, så deltok hovedstyret på et klubbmøte sammen med avdelingene fra Kristiansand og Arendal i slutten av oktober. Dette var en fin anledning til å bli enda bedre kjent med de gode kollegaene sør i landet, og vi håper at klubbene i Arendal og Kristiansand føler at de hadde minst like godt utbytte av besøket som det hovedstyret hadde.

Hovedstyret i Schindlerklubben deltok på et klubbmøte sammen med medlemmene i Arendal og i Kristiansand.

OTISKLUBBEN

 THOMAS SKOGLUND KEN OPPRANN

Nå er det snart jul igjen! I skrivende stund er ikke lokale forhandlinger ferdig, men vi har startet, og overlevert krava. Otisklubben satser på økt kjøpekraft i disse tider med økende priser og renter.

FIRMAVAREBILER

Otisklubben har fått med seg at andre firmaer tilbyr El-firmabiler, men Otis er ikke der enda! Etter at VW stoppet å levere Transportere 4x4, måtte vi finne andre alternativer. Vi landet først på nye Ford Transit Custom (4x4) og nye Ford Transit Custom helelektrisk. På grunn av påfallende lang eller uklar leveringstid på helelektrisk utgave måtte Otis se etter nytt elbilalternativ.

Otisklubben har de siste årene anbefalt bedriften at VW ID BUZZ var det beste alternativet! ID BUZZ kommer forhåpentligvis som GTX varebil (4x4) og med større batteri etter

Godt verktøy er halve jobben, og nå har montørene i Otis blitt tilbudt nye ID Buzz som firmabil. Her i fra montasjen ved det nye Nasjonalmuseet i 2022.

hvert. Otis måtte gå noen runder med Otis sentralt for godkjenning av ID BUZZ. Det kan avtales at man kan bruke firmavarebilen privat inntil 7500 kilometer. Man får da tillagt en skattbar sats etter statens satser per

kilometer. Ektefelle og samboer kan da også benytte bilen når det er avtalt privatbruk.

Ønsker dere alle en riktig god jul og godt nytt år.

STILLASE FALT

Fire bulgarske bygningsarbeidere døde og en annen fikk livstruende skader da stillaser de befant seg på falt ned en heissjakt inne på en byggeplass i Hamburg, melder APNews.com. Årsaken til ulykken som skjedde i slutten av oktober er enda ikke fastsatt.

STJELER SIM KORT

I Frankrike er det blitt et problem at tyver stjeler SIM-kort tilhørende nødtelefoner i heiser, skriver Elevatorworld. Aubervilliers Public Housing Office (OPH) oppdaget nylig at 80 av 150 heiser nylig fikk fjernet SIM-kortene sine, noe som resulterte i at heisene ikke kunne benyttes.

TILTALT FOR SVART ARBEID

Svart arbeid og kontantbetaling skal ha blitt brukt for å hindre at kreditorer fikk pengene firmaet skyldte. I tillegg ble omsetning og inntekter holdt skjult for å slippe moms og skatt. Politiet mener Bærums-mannen, som nå er tiltalt, i løpet av 3,5 år har forsøkt å unndra store summer for myndighetene.

KONEKLUBBEN

☰ BÅRD NAVRUD   📺 VEBJØRN BERG

Når du leser dette, er forhåpentligvis de lokale forhandlinger landet i klubben. Men det er på ingen måte sikkert.

At vi fortsatt ikke har kommet i mål med lønns og avtalejusteringer, gjeldende fra 15 mai, i siste del av november er en uting. Jeg synes dette viser en manglende respekt for det organiserte arbeidslivet. Om det er en bevist uthalingsstrategi fra bedriften eller om det er ubevist, er vanskelig å si. Men det skulle være unødvendig å lage så stor misnøye

blant klubbens medlemmer. Det er i hvert fall det ledelsen har klart å oppnå. Kravet til klubben er økt kjøpekraft. I lys av resultatene til KONE AS de siste årene, burde dette være en smal sak å komme oss i møte på. Kravet har vært godt forankret i klubben, og jeg er glad for at klubbens medlemmer er opp-tatt av å dele overskuddet som vi har vært med på å skape.

Produktivitet på nyanlegg er også en het potet om dagen. Ønsket fra den «nye» ledelsen er at ingen skal tjene

mindre så lenge vi jobber litt fortere. I KONE har vi en listeakkord på nyanlegg som er både bra og forutsigbar, både for bedriften og for oss. Denne går ut på at montørene får en fremforhandlet pris for å sette opp heisen. Priskalkylen baserer seg på tidsstudier fra konsernet. Dermed er forutsetningene like for alle. Man skal ha rom for å jobbe to og to. Dette vedtok klubben på årsmøte. Sammen skal vi som klubb jobbe mot dette. Team-arbeid er med på å dele på belastende og repetitive arbeidsoppgaver, samt å ivareta det psykososiale arbeidsmiljøet. Viktig at man ikke tar snarveier eller glemmer fagstoltheten når man jobber akkord. Vi må ikke bare banke opp heiser for å ta ut maks akkord. Dette er et yrke man historisk sett skal stå mange år i, husk det! Da er det viktig at man trives på jobb og tar vare på helsa.

Studieutvalget i HMF er i gang med en ny HMF skole. Dette er en grunnutdanning i foreninga som alle under 30 bør ha. Men det blir helt sikkert mulighet for de som er over 30 til å være med også. Vi er alle helt avhengig av engasjement fra medlemmene for å drive foreninga og klubbene framover. Husk at medlemmene bestemmer og tillitsvalgte forsøker å formidle flertallets avgjørelser så godt som mulig!

For øvrig benytter jeg anledningen til å takke for det gamle og ønske alle en god jul og et godt nytt år.

Ønsket fra den nye ledelsen om at ingen skal tjene mindre så lenge det monteres litt fortere oppleves nok som en kald dusj. Bildet er tilsendt redaksjonen fra Vebjørn Berg for en tid tilbake og hadde da ikke noen sammenheng med teksten over å gjøre (red. anm.).

ORONAKLUBBEN

☰ ORONAKLUBBEN   📺 JONAS EGEBERG

I Orona så går det fortsatt trått med lønnsforhandlingene. Bedriften har lagt seg på bakbeina og vil vente på de andre bedriftene før de vil komme med ett nytt tilbud. Medlemmene blir mer og mer utålmodige og demotiverte for hver dag som går.

Vi har en «never ending story» når gjelder reisetid i Orona. Dette er en stor sak i Orona om dagen da både bedrift og klubb vil komme til en enighet. Bedriften vil stjele vår fritid gratis hver dag med en «egentid» før 7 og etter 15. Per nå så er det ingen avtale i Orona så vi følger Overenskomsten sine bestemmelser.

I disse dager så arrangerer foreninga HMF-skolen. Dette er vi i Orona veldig positive til da det er flere av oss som ikke har gått gjennom det samme løpet som de i de andre sjappene da vi er «nye» i dette gamet. Vi har ikke den samme foreningskulturen, men dette er noe vi

jobber masse med og den pilen går bare mer og mer oppover. Klubb-samholdet er stort nå.

Det som er veldig dumt med dette er at vi har en ledelse som nekter oss å dra på slike kurs. Orona er den eneste bedriften av de store og seriøse som nekter sine egne ansatte å dra på kurs i regi av HMF. Det er ikke så hyggelig eller motiverende å jobbe for en ledelse som aktiv jobber imot at medlemmene skal være engasjert i HMF.

Nå er det ikke sånn at det bare er negative ting i Orona heller! Siden forrige gang så har vi vært med på Heiscupen. Vi var godt representert med å stikke av med flest priser på banketten. Lars Erik fikk prisen som Norges beste heismontør på nyanlegg. Christoffer fikk prisen som årets toppscorer. I år fikk vi 2. plass i cupen! 3. plass i fjor og 2. plass i år. Alle vet da hva som kommer til å

Kian Mohebbi er ny lærlingrepresentant i foreningsstyret.

skje neste år. Dette er da med noen forutsetninger om at alle lag følger regler og retningslinjer som blir gitt rundt cupen. Vi vet vi hadde vunnet i år om dette hadde blitt fulgt.

Vi gratulerer Kian som har blitt valgt inn i foreningsstyret som lærlingerepresentant for alle lærlingene i hele landet. Vi er stolte av deg og helt sikre på at du kommer til å gjøre en god jobb!

JENTERINGEN

☰ INGRID OVERHOLT

Jenteringen har hatt ett møte om bransjens holdninger, og vi vil fortsette å legge press på bedriftene for å få jenter inn i bransjen.

Vi er stolt av HMF som gir Jenteringen to representanter inn i foreningens landsråd.

Vi jentene i bransjen har meldt oss samlet inn på HBUs ukekurs til neste år for å kunne møtes litt oftere. Ønsket er at Jenteringen består av sterke bånd som igjen vil legge mer til rette for nykommere.

GIRL POWER

Jenter i bransjen har kommet for å bli! Men det er skuffende at noen av de største heisbedriftene fortsatt står uten kvinnelige kollegaer i sjaktene. Så her har vi alle en vei igjen å gå!

HMF BERGEN

MARKUS MARKMANRUD TROND POLDEN

HMF Bergen har blant anna hatt visning av filmen «Sulis» for medlemene.

HMF-Bergen er i full sving! Me har blant anna hatt visning av filmen «Sulis» for medlemene. Her var det godt oppmøte, og alle saman gjekk ut av kinosalen med eitt rikt påfyll av historie, kampvilje og popcorn!

På halvårsmøtet til EL & IT Vestland stilla HMF Bergen med to representantar: Kim og Håkon! Her vart hovudtemaet krigen i Gaza, med innlegg frå Norsk folkehjelp. Kim har og delteke på eitt økonomikurs i regi av EL & IT, på Voss. Kim kan melde om lærerike dagar og flinke foredragshaldarar. HMF-Bergen trappa opp med 7 representantar på haustens landsråd!

Elles vert dei månadlege styremøta avhalden etter planen. Sist med besøk frå Tom i Fair Play, Bygg og Anlegg, Vestland! Han orienterte om sakar dei har jobba med den siste tida, og oppfordra framleis til å sende inn tips, om ein ser mistenkelige aktivitet i byggebransjen (ikkje berre innan heis).

For å skape meir samhald i bedriftene vert det ete lunsj i «Vikje» på onsdagar og fredagar, kl 11! Her møtast medlemer for å ete varm lunsj, drikke varm kaffi og utveksle varme ord. Men det er alltid plass til fleir rundt det laaange HMF-bordet!

Sidan sumaren har HMF-Bergen fått to nye montørar. Ole Martin Holsen

i Schindler Førde og Sindre Toft i Otis Bergen. I skrivande stund er det no fire (!) kandidatar som held på med fagprøven i Bergen. Me gler oss til fleire nye montørar og krympelag!

Me kan og melde om at første bedrift er i mål med lønnsforhandlingane! Alt Heis har lagt lista på 30 kr, noko som utgjer 7,4%! For å sita klubb-leiar Anders: «Det kan sjå ut som at det no er buss for tog (lokomotiv), som gjeld!».

HMF-Bergen går ein aktiv haust/vinter i møte med lønnsforhandlingar, styremøte og sjølvstekt julebord!

Med ynskje om ei triveleg før-jul! Styret HMF-Bergen

Orona søker heismontører til vårt kontor Trondheim

LÆRLINGSAMLING 2023

Årets lærlingsamling ble avholdt på Quality Hotel Hasle Linie på Økern i uke 43. Det var 110 inviterte lærlinger og hjelpere fra bransjen. Totalt var det 70 engasjerte lærlinger som dukket opp.

☰ 🇳🇴 LARS ERIK MØRCH

Vi startet fredagen med besøk av klubblederne fra de forskjellige klubbene i Oslo. Før det ble tid for å lære om HMF, historien vår og om hvorfor vi har så konkurransedyktig lønn og bra arbeidsvilkår. Vi avsluttet dagen med den berømte debatten mellom Siv Jensen (Frp) og Terje Skog (HMF) fra den store streiken om sosial dumping i 2004. Dette var god oppvarming til lørdagens innleder Alexander Udnes (Jordnes) som fortalte om Schindlerkonflikten som fant sted for bare tre år siden.

FAGPRØVE OG FAGLIG TERPING

Selv etter en lang natt, så dukket alle opp på lørdagen like entusiastiske som på fredagen. Dagen startet med innhold om faglig yrkesstolthet for å vise lærlingene hvordan et godt stykke arbeid skal bli gjort. Etter lunsj hadde Kevin Berntsen og Anders Hjorthøy et langt innlegg om fagprøven, og hva som er å forvente på prøven, og hvor de også delte av deres egne erfaringer.

HMF sitt faglige utvalg kom også innom for å friske opp for lærlingene hvordan vi skal ha det på jobb, og hva som må gjøres om man føler at ting ikke er på stell på jobben. Vi avsluttet dagen med en Kahoot om HMF.

Årets lærlingsamling ble avholdt på Quality Hotel Hasle Linie.

På søndagen var det terping av heiskomponenter, heisteknikk og ulike problemstillinger som man kan komme borti når man jobber med heis som sto på programmet. Her var Hans Aksel Endresen (Kone) et godt tilskudd med alle hans år med erfaring i bransjen.

VALG

Før hjemreisen var det duket for det årlige valget av ny lærlingrepresentant som får plass i styret i HMF. Her var det godt engasjement og flere

som stilte seg som mulige representanter. Etter flere fine taler så var det Kian Mohebbi fra Orona som ble valgt som ny representant. Vi gratulerer, og ønsker han lykke til med dette vervet.

EKSEMPLARISKE

Årets lærlinger oppførte seg helt eksepsjonelt, og over all forventning. Det var masse engasjement og alle oppførte seg eksemplarisk. Det ser ut som at vi har en god fremtid i møte, med så mange flinke lærlinger.

BLIR DET NYE KVARTSKRAV I TARIFFOPPGJØRET?

☰ 🇳🇴 TOR-ERIK LUNDBERG 🇳🇴 SKYNESHER

Fellesforbundet vil kreve tiltak mot kvarts.

Det er enda ikke avgjort om det ved neste års hovedoppgjør vil bli et samordnet eller et forbundsvist tariffoppgjør hvor vi får anledning til å forhandle om endringer i Overenskomsten.

På foreningens Landsråd som ble avholdt den 8. og 9. november foregrep vi begivenhetene og startet diskusjonen om hvilke krav som bør stilles i tariffoppgjøret.

I 2022 ble det blant annet enighet om at bedriftene skulle ha særskilt oppmerksomhet på å beskytte arbeidstakerne mot helsefarlig kvartsstøv ved arbeid på heis, samt å minimalisere eksponeringen for kvartsstøv ved å holde boring i betong til et absolutt minimumsnivå. Videre stod det at bedriftene skal legge til rette for ankerskinner eller tilsvarende løsninger.

Halvannet år etter har flere bedrifter utført en rekke kvartsmålinger ved nymontasje, flere har fått støvsugere i klasse H, støvmaske FP3 og forskjellig verktøy har vært utprøvd.

Ekstern eksponering av kvartsstøv og det faktum at ankerskinner fortsatt er fraværende i nye sjakter engasjerte delegatene på Landsråd, og i diskusjonen som fulgte var det mange gode innspill på hva som må gjøres. Flere klubber har stilt krav i årets lokale forhandlinger hvor hensikten har vært å fremme økt montasje med ankerskinner, men har opplevd å få dette avvist med henvisning til tariffoppgjøret.

Det oppfordres til å fortsette diskusjonen i klubbene og fremme forslag til tariffkrav via sine klubber. Dersom det skulle gå mot forbundsvise oppgjør er forhandlingene satt til den 6. til 8. mai 2024.

KVARTSTØV PÅ AGENDAEN

Til diskusjonen om kvartstøv, så merker vi oss at Fellesforbundet nå har vedtatt likelydende tariffkrav om kvarts som vi fikk inn i Overenskomsten i 2022. Noe som høres bra ut for et helsebringende innklima ved norske byggeplasser i fremtiden.

ELEKTRIKERNE MOBILISERER

Leder av Elektromontørenes Forening i Oslo og Akershus, Morten Svendsen, kunne på Landsråd røpe at Landstariiffkonferansen for elektrofagene i år gikk inn for forbundsvise oppgjør. På den nylig avholdte konferansen samlet de seg om et prioritert lønnskrav om forbedringer av reguleringsbestemmelsene, for å forbedre lønnsutvikling i tiden fremover

Elektrikerne, som ikke har streiket i et tariffoppgjør siden 1996, mobiliserer nå til kamp.

LANDSRÅD 2023

Landsråd avholdes to ganger i året, og hit inviteres representanter fra alle klubber og avdelinger.

I tillegg til tariffdiskusjonen, var det i år en oppdatering fra klubbene, informasjon om HMF-skolen v/Alexander Udnes, presentasjon av digital loggbok v/ Dagfinn Damm i NHH, statusoppdatering fra Fellesforbundet og Elektromontørene, og Stortingsrepresentant Hege Bae Nyholt (Rødt) holdt et gripende innlegg om konflikten i Midtøsten.

LANDSDEKKENDE SAMLING FOR PRØVENEMDENE I HEISMONTØRFAGET

Med en helt ny læreplan for heismontørfaget meldte behovet seg for en samling hvor landets prøvenemder kunne holde seg oppdatert og samordne seg slik at gjennomføringen av fagprøven blir mest mulig lik, uavhengig av om fagprøven er i Kristiansand eller i Tromsø.

TOR-ERIK LUNDBERG

▲ ▼ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Denne gjengen bestående av dedikerte og dyktige fagarbeidere som er interesserte i å følge opp prøve kandidatene på en god måte gjennom hele fagprøven – er av stor betydning for faget.

Dette var grunnen til at foreningen sammen med Opphei og fylkeskommunene gjennomførte en todagers samling for prøvenemdene i starten av november.

Det er tydelig at vi har engasjerte prøvenemder som er opptatt av faget og lærlingenes beste, for da redak-

sjonen kom innom konferansen ble noen av dagens utfordringer livlig diskutert.

PRØVENEMDENE OG PRØVEKANDIDATEN

Selv om landets prøve kandidater jevnt over leverer gode fagprøver, er det stadig noe som kan bli bedre. For det er ikke bare å levere et strøket

prøveanlegg, man må også stille godt forbedret til de andre delene av fagprøven. Slik som forberedelse-delen, servicedelen og ikke minst egenkontrollen av jobben som er utført – noe som utgjør en stor del av selve fagprøven.

Men her var det ikke bare prøve-kandidatenes arbeid som skulle gjennomdiskuteres. Anders Hjorthøy, som dagen før samlingen hadde bestått fagprøven med *meget godt*, var invitert for å fortelle om hvordan han hadde opplevd prøvenemdas arbeid under fagprøven. Noe som så ut til å være en god erfaring for landets prøvenemder, som hadde mange spørsmål til den ferske montøren. Det må legges til at Anders opplevde kommunikasjonen med prøvenemda som god, og han hadde satt pris på hvordan de fikk han til å bevare roen og måten de flettet de faglige spørsmålene inn i samtalen.

KLAGENEMDA

Lista skal ligge høyt for å bestå fagprøven, og iblant må dessverre prøvenemdene stryke noen kandidater. Dersom en kandidat stryker på fagprøven har hen ikke bare anledning til å gå opp til fagprøven en gang til, men kandidaten kan også levere en skriftlig klage på avgjørelsen. Ifølge opplæringsloven skal kandidaten få fullføre fagprøven sin selv om prøvenemda under gjennomføringen av prøven finner grunnlag for å stryke kandidaten. Dersom kandidatene velger å klage på avgjørelsen i ettertid, kan hen be om å få den vurdert på nytt av klagemennda.

MOD ELLER NYANLEGG?

Hovedregelen er at fagprøven gjennomføres på en nyinstallasjon eller en modernisering hvor en hel heis, med minimum tre stopp eller mer, monteres. Men hvordan skal en fagprøve gjennomføres dersom opplæringsbedriften ikke har noen nyanlegg som egner seg som fagprøve? «Det står ikke noe sted at prøveanlegget må være et nyanlegg», sa

faglig leder ved Opphei, Lars Aleksander Selebø som fortalte at prøvenemdas leder i Oslo og i Vestland sammen med Opphei har lagd en utredning om alternative fagprøver.

En av flere måter som dette kan løses på, er for eksempel ved at kandidaten viser frem sine ferdigheter gjennom en ombygning hvor det elektriske byttes ut, for så å montere føringer og dører i prøvesjakta til Opphei. Her er det opp til den enkelte prøvenemd, som har ansvar for utforming av prøven, å vurdere om arbeidet samlet sett er stort nok til en fagprøve. Det er også opp til prøvenemdene om man skal fravike den uskrevene regelen med at hjelperen på prøveanlegget ikke skal ha mer enn seks måneders praksis i faget. Ufravikelig er det at fagprøven nå skal gjennomføres over minimum 25 dager, mot tidligere hvor det maksimum var 33 virkedager.

NY LÆREPLAN

Det falt helt naturlig for arrangørene å invitere de som har jobbet med den nye læreplanen til å ta for seg denne. Bård Navrud (HMF) og Ben Gjerland (HLF) var derfor til stede sammen med Opphei for å fortelle om kompetansemålene i den nye læreplanen. Vi skal ikke ta for oss hele læreplanen her, men de som ønsker mer kunnskap om den nye læreplanen og fagprøven må ikke nøle med å ta kontakt med foreningen eller Opphei.

Med dette retter vi en stor takk til alle involvert for deres engasjement på samlingen, representantene fra fylkeskommunene, Lars Aleksander Selebø (Opphei) og Rune Larsen (HMF). De sistnevnte som i tillegg stod for planlegging og gjennomføring av samlingen.

VALGKOMITEEN I HMF

Det er enda noen måneder til foreningens årsmøte, men allerede nå kan du foreslå kandidater til styret og andre verv i foreningen. På baksiden av bladet kan du se hvem som er på valg i 2024.

REDAKSJONEN

På foreningens Landsråd ble det satt ned følgende valgkomite:

Trond Polden – Kone
Andreas Hauge – Otis
Håvard Hanslien – Orona
Kristoffer Syvertsen – Schindler
Lasse Evjen – TKE
Andre Lyngås – Alimak

Trond Polden er leder av valgkomiteen og kan nås på mobil 415 60 675, e-post: 75polden@gmail.com.

CIBES LIFT KJØPER SEG OPP I USA

Cibes Lift Group har inngått en avtale om å kjøpe Elevator Service Co. for å styrke sin posisjon og skape nye forretningsmuligheter i USA. Etter oppkjøpet vil Elevator Service Company være et heleid datterselskap av Cibes Lift Group, men vil opprettholde sin merkevare, skriver Elevatorworld.

STATUS TARIFFAVTALER PÅ MØRE

En ny tariffavtale er i boks – en annen milelangt unna.

MARKUS HANSEN TOR-ERIK LUNDBERG

▲ ▼ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

I fjor fremsatt vi et krav om tariffavtale på Heisplan AS. Kravet er ikke trukket, men siden har vårt krav blitt trenert av bedriften. Det var tydelig at ledelsen definitivt ikke ønsket å konkurrere på like vilkår som resten av heisbransjen.

Ledelsen har tvert om sørget for å blokkere Heisoverenskomsten ved å få med seg de ansatte på en husavtale. Som vi alle husker fra Oronakonflikten så gir en husavtale få rettigheter i arbeidslivet sammenlignet med en ekte tariffavtale. Det store flertallet av de organiserte på Heisplan har følt seg tvunget ut eller på andre måter blitt presset ut av de fagorganisertes rekke. Heisplan skal ikke få snike seg unna og bedrive sosial dumping

selv om de ikke har akseptert tariffavtale enda. Fortsettelse følger.

Noe gledelig som har skjedd på Møre er at Ålesund sin største heisbedrift, Lift Tech AS, stiller seg positive til tariffavtale. Det har vært dialog mellom HMF og Lift Tech en stund om hva en tariffavtale innebærer og hva som forventes av partene. Ut fra hva vi erfarer i HMF så praktiserer allerede bedriften det meste av innholdet i tariffavtalen fra før. En litt annen holdning til fagbevegelse hos ledelsen i Lift Tech, enn hos Heisplan med andre ord. Gratulerer med tariffavtale og ordna forhold til Lift Tech!

Heisplan: Skam dere.

Klubbleder i Lift Tech, Erin (t.v.), kan smile for hundre prosent organiserte i bedriften og snart har de tariffavtale. Markus Hansen (t.h.) er ikke like imponert over ledelsen i Heisplan. Her er de avbildet under høstens landsråd.

FARE FOR STREIK I CANADA

Den amerikanske fagforeningen skal ha varslet streik blant sine 900 medlemmer etter brudd i forhandlingene om en ny tariffavtale.

REDAKSJONEN

Det var i midten av oktober at det ble brudd i forhandlingene om en ny fireårig tariffavtale for heismontørene som er organisert i IUEC Local 82 i Canada da arbeidsgiverens tilbud var langt under foreningens lønnskrav som de mente stod i stil med de store heisleverandørenes overskudd.

Samtidig sendte arbeidsgiverne – Otis, Schindler, KONE og TK Elevator – ut et varsel om lockout. Fagforeningen utalte til nettavisen Penticton Western News at heismontørene fortsatt ville sørge for at heiser på sykehus og sykehjem oppretthold driften under en eventuell lockout.

Ifølge kanadiske medier ble en streik unngått etter at partene fant tilbake til forhandlingsbordet med hjelp av megling. Redaksjonen er ikke kjent med resultatet.

ET STUDIE I FAGBEVEGELSESENES HISTORIE

I oktober inviterte foreningen medlemmer i Oslo og Viken til en studie i fagbevegelsens historie med en privat visning av filmen om arbeideropprøret i gruvesamfunnet Sulitjelma i 1907. Siden har filmen blitt vist også for medlemmer i andre avdelinger.

TOR-ERIK LUNDBERG FILMPOSTER

▲ ▼ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

«Vi heismontører har jo en historie vi er veldig stolt av. Vi slår oss på brystet og mener at vi er en kampforening. Det er vi vel også. Derfor er det moro å se at det blir produsert film av en historisk viktig hendelse for arbeidsfolk hvor det så tydelig er en kamp mot urettferdighet», sa Alexander Udnes, styremedlem i foreningen og hovedtillitsvalgt i Schindler, til de om lag syttifem medlemmene som var møtt frem for å se skildringen av denne historiske begivenheten.

Filmen forteller en viktig del av norsk arbeiderhistorie og er basert på en sann historie. Arbeiderne i gruvene i Sulitjelma gjorde til slutt opprør mot gruveeierne, fordi de ble tynt til det stod om livet. Filmen skildrer også streikebryteri ved at enkelte lot seg forlokke til å løpe bedriftsledelsen ærend for å oppnå egen vinning og dermed dolket sine kollegaer i ryggen.

Regissøren selv, Nils Gaup, har kalt filmen en «anti-Trump film» og mener den har paralleller til vår tid, der felleskap og det å stå sammen for saker man tror på, agitasjonens kraft og likeverd er sentralt.

Arbeiderene i Sulis benyttet seg av de samme virkemidlene som vi har i dag.

KORT OM ARBEIDEROPPRØRET I SULLIS

I 1858 ble det funnet kobber- og svovelkis i Sulis som svenske industriinteresser sikret seg rettighetene til. Samfunnet utviklet seg raskt til å bli et av Norges største industrisamfunn, og i 1905 sysselsatte gruveselskapet rundt 1500 arbeidere. I Sulitjelma var det selskapets lov som gjaldt da de eide hus, vei, grunn og transportmidler. Arbeiderne ble utnyttet på det groveste av en marginal gruppe eiere, som profiterte seg på arbeidernes harde arbeid. I perioden 1894 til 1904 er det registrert minst syv streiker og hele 74 arbeidere ble oppsagt som følge av disse. Dette var adhoc-aksjoner som ikke var i regi av noen fagforening. Ledelsen i gruvene så på fagforeninger som en trussel, men organiseringen av arbeiderne lot seg ikke stoppe. Gjennombruddet kom i 1907 da arbeiderne nektet å bære et støpt blymerke med et nummer som ledelsen krevde at gruvearbeiderne skulle bære. De som nektet å bære det de så på som et slavemerke, ble sagt opp. Arbeiderne møttes på isen som var det eneste stedet eierne ikke kontrollerte, og her ble den første fagforeningen dannet den 13. januar 1907. Dermed var ledelsens makt brutt, og en ny maktfaktor fikk med dette sitt gjennombrudd. Organisasjonstankene spredde seg til stadig flere steder i Nord-Norge og sosialdemokratiske fag- og partiforeninger ble stiftet.

STUDIEUTVALGET I HMF

Det er på tide å blåse nytt liv i studievirksomheten i foreninga vår. Etter noe utskiftning i studieutvalget, sitter nå jeg som konstituert studieleder frem til årsmøtet 2024. Dette er et felt jeg brenner for, og som jeg mener er avgjørende for å sørge for at våre medlemmer og tillitsvalgte vet og forstår hvor vi kommer fra. Det er bare på denne måten vi kan ta de rette valgene for fremtiden, slik at vi bevarer og utvikler faget, arbeiderne og lønns- og arbeidsvilkår.

ALEXANDER UDNES HMF ARKIV

▲ ▼ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

HMFS GRUNNSKOLE

HMFS Grunnskole er utviklet og rullet ut. Kurset går over to dager.

Her møter du innledere fra DeFacto, LO, pensjonerte og unge tillitsvalgte. Det blir innføring i fagbevegelsens historie, viktige streiker, heismontørenes historie, valg og filosofi. Vi har som målsetning at de aller fleste i HMF skal delta på dette kurset. I 2023 gjennomfører vi kurset tre ganger – to ganger i Oslo og én gang

Alexander Udnes er konstituert studieleder frem til årsmøtet i 2024. Foto: Privat.

i Bergen. I 2024 blir det samme kurset satt opp igjen, og det vil kjøres i flere byer. Ta kontakt med din lokale tillitsvalgt for å melde deg på!

HMF-SKOLEN

HMF-skolen er også børstet støv av. Vi fornyer kurset og oppretter én klasse med 12 til 20 deltakere. HMF-skolen har som ambisjon å utdanne unge engasjerte medlemmer til å bli tillitsvalgte, og som kan ta forenningen inn i fremtiden. Totalt blir det fire eller fem uker med skole gjennom 2024.

Noe av utfordringen for oss som prøver å rekruttere deltakere til spesielt HMF-skolen, er å fange opp alle talentene og de engasjerte der ute. Er du, eller en du vet om noen som bør delta på HMF-skolen, ta kontakt med meg!

HVORFOR KURS?

Å ha en bransje med bevisste, skolerter og stolte fagfolk er nøkkelen til at vi som arbeidere i denne bransjen skal kunne stå fjellstøtt inn i fremtiden – en fremtid som kommer til å være preget av forskjellige kriser,

lavkonjunkturer og bedriftseiere på offensiven. At tidene blir hardere har vist seg ved Konekonflikten i 2016, Oronastreiken i 2018 og nå sist Schindlerkonflikten i 2020 – hvor vi på den andre siden har kommet godt ut av det, nettopp fordi vi har skolerte, bevisste og tøffe medlemmer og tillitsvalgte.

Vi må sørge for å aldri gå i fella ved å ikke være bevisst på alle valgene som er tatt opp gjennom tidene. At summen av alle disse valgene er det vi er i dag; at vi har et heisfag, de gode vilkårene, tryggheten, friheten og respekten fra bedriftene.

Som for eksempel det å vite at hadde det ikke vært for tariffavtalen vår, Overenskomsten for Heisfaget, så hadde det ikke vært krav til å benytte fagutdanna heismontører til selvstendig arbeid på heis.

Studieutvalgets viktigste oppgave er noe så pompøst som å sko medlemmer og tillitsvalgte til å ta gode fremtidsrettede valg for å bevare og utvikle faget og dens arbeideres interesser – jeg har trua!

På HMFS grunnskole får deltageren kunnskap om viktige streiker og konflikter. Her fra en av flere markeringer under Oronastreiken i 2018. Fem år etter at klubben og foreningen kjempet frem en tariffavtale, begynner ting å falle på plass for den ferske klubben. De siste årene har flere montører søkt seg over til den spanske heisbedriften. Foto: Christian Olstad.

ER DAGENS TJUEÅRINGER KLARE FOR Å JOBBE TIL DE ER OVER 70 ÅR?

Dersom arbeidsministeren får det som hun vil må de som er født på 90-tallet måtte jobbe til de er 70 og et halvt år.

TOR-ERIK LUNDBERG

CHRISTIAN OLSTAD

Basert på et forslag som pensjonsutvalget la frem i fjor, fremmer regjeringen og arbeidsminister Tonje Brenna (Ap) et forslag om å øke dagens pensjonsalder gradvis, skriver nrk.no.

Et av forslagene er at vanlig pensjonsalder for dem som er født

på 90-tallet blir 70,5 år – mot dagens 67 år. Nedre aldersgrense for å ta ut pensjon for denne gruppen går opp fra 62 til 65,5 år.

Taktikken ser ut til å være som ved tidligere pensjonsreformer, med lange overgangsordninger slik at de unge det angår ikke skal få det med seg.

Flere frykter at dette vil føre til flere uføretrygdete på sikt, da risikoen for å bli ufør er stor for mange yrkesgrupper hvor det er helsa som avgjør hvor lenge man kan stå i arbeid.

Er du klar for å være i heissjakt til du er over 70 år?

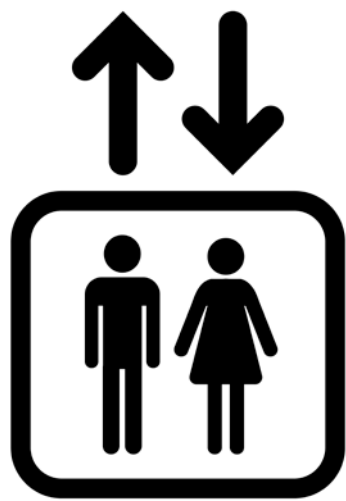
ET OPPGJØR MED HOLDNINGER TIL KVINNER I BRANSJEN

I heisbransjen, et arbeidsfelt kjennetegnet av solidaritet og samhold, avspeiler holdninger til kvinner fortsatt et bilde av ulikheter og utfordringer. Mens bransjen ser nye høyder når det kommer til antall kvinner i faget, møter fortsatt de samme kvinnene barrierer og utfordringer som hindrer deres likestilte deltakelse og anerkjennelse. Å undersøke holdningene og deres påvirkning på kvinnelige fagfolk i heisbransjen er en nødvendig refleksjon for å fremme en mer inkluderende og rettferdig arbeidskultur.

CHRISTOPHER R. FOSSUM ISTOCK

▲ ▼ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Med kun 13 aktive kvinnelige medlemmer i HMF, utgjør de bare 1,46 prosent av bransjens totale antall medlemmer. Dette er veldig lavt! For å tiltrekke flere kvinner til bransjen og beholde dem i faget, er det avgjørende å nøye vurdere hvordan vi

Illustrasjon: Natali Popva.

som fellesskap behandler våre kvinnelige kolleger. Det krever et dypdykk ned i grunnholdningene. Våre kvinnelige kolleger opplever utfordringer når det gjelder å ta opp bekymringer. Samtidig rapporterer mange behandling som menn ikke ville ha akseptert. Dette kommer av grunnleggende holdninger som de fleste yrkesfag sliter med.

Etter å ha snakket med noen kvinnelige montører, kommer det frem en del som burde vært bedre i 2023. Selv om flere føler seg godt mottatt, og HMF gjør tiltak for å styrke samhold blant kvinnelige heismontører, opplever også flere uønsket oppmerksomhet, trakassering, nedsettende bemerkninger og fordommer. Kvinner i bransjen sitter med følelsen av at dette er noe de må tåle, og mener at det positive må løftes frem sammen med det kritikkverdige,

i frykt for å bli stemplet som klagete. Det bør ikke være nødvendig å pakke inn kritikkverdige forhold for å bli hørt – og hvorfor er dette noe de må tåle? Når mannlige kolleger ikke ville funnet seg i samme behandling.

Det er også flere som mener at de ikke blir inkludert sammen med resten av gutta, og at de alltid står litt på utsiden. Våre kvinnelige kolleger forklarer at det er mange ting de har godtatt før, som de ikke ville akseptert i dag. For eksempel er det problematisk at de ikke får tilpasset arbeidstøy og egne skiftebrakker. De sitter også med en følelse av å måtte være ekstra nøye ved arbeidsoppdrag fordi andre montører av det motsatte kjønn leter etter feil i arbeidet deres på en måte som de ikke ville gjort hos en mannlig heismontør. Denne type arbeidsforhold bidrar ikke til å gjøre yrket mer

attraktivt for fremtidige kvinnelige kandidater.

Jeg mener at vi som bransje må gå grundig til verks med holdningene vi har til kvinnelige kolleger. Det ligger en gammel forestilling i bakhodet om at kvinner ikke kan være like dyktige håndverkere som menn. Denne tankegangen må vi legge bak oss. Kvinner har de samme forutsetningene for å bli gode heismontører som menn. Det kan være verdt å vurdere om vi bør løsne litt på «gutta-stemningen», og skape et miljø som inkluderer alle. Det er avgjørende å ha nulltoleranse for seksuell trakassering og uønsket oppmerksomhet. Dette er ikke noe man skal måtte tåle.

Det er viktig at vi som kolleger er tydelige når vi opplever slike holdninger blant oss. Vi må være villige til å si ifra og ta tak i disse holdningene når de oppstår. Det handler om å skape et miljø hvor alle, uavhengig av kjønn, føler seg respektert og inkludert.

«Bedriftene spiller også en sentral rolle når det gjelder å bedre behandlingen av kvinnelige ansatte.»

Bedriftene spiller også en sentral rolle når det gjelder å bedre behandlingen av kvinnelige ansatte. Det er deres ansvar å sikre at det er dedikerte og avskilte brakker og garderobes for kvinner, i samsvar med byggeplassforskriften og heisoverenskomsten. Tilbudet om arbeidstøy tilpasset

Mens bransjen ser nye høyder når det kommer til antall kvinner i faget, møter fortsatt de samme kvinnene barrierer og utfordringer som hindrer deres likestilte deltakelse og anerkjennelse. Illustrasjonsfoto: Marko Veskovici.

kvinner bør være standard, uten at dette behøver og påpekes hver gang.

Videre er det avgjørende at bedriftene forbedrer sine ansettelsesrutiner når det gjelder lærlinger, med mål om å tiltrekke seg flere jenter til yrket. Mange er kanskje ikke klar over mulighetene som finnes for å bli heismontør, og noen kan dessverre bli oversett i rekrutteringsprosessen på grunn av fordommer. Selv om tilbakemeldingene fra montørene jeg snakket med indikerer en positiv utvikling og fremskritt, er det fortsatt en lang vei å gå for å oppnå likestilling på arbeidsplassen. Alle tillitsvalgte, verneombud og kolleger bør aktivt følge opp bedriftene for å sikre at de oppfyller sine forpliktelser og skaper et miljø preget av likeverd og inkludering.

OPPFORDRING TIL HANDLING

Vi må arbeide for en mer inkluderende, og respektfull arbeidskultur,

og aktivt reflektere over våre holdninger og handlinger. Dette betyr å lytte til våre kvinnelige kollegers erfaringer og ta dem på alvor, stå opp mot uønsket oppmerksomhet, nedsettende bemerkninger og trakassering. Vi må være enige om at dette ikke er akseptabelt og tørre å si ifra når vi ser eller hører om dette. Vi oppfordres til å aktivt støtte og inkludere våre kvinnelige kolleger i fellesskapet vårt. Det betyr å invitere dem til arrangementer, inkludere deres perspektiver i diskusjoner og gi dem mulighet til å komme med tilbakemeldinger på reelle problemer uten å bli sett ned på. Bedriftene må gjøre aktive valg for å bedre kvinnes forhold og muligheter i bransjen.

Dette er lett for oss gutta å tenke at det ikke er så ille, men når det kommer til stykket er det våre kvinnelige kollegaer som må kjenne på disse problemene hver eneste dag.

REFORMERT AFP BETYR KUTT I AFP

LO i Oslo samla et 20-talls fagorganiserte for å diskutere hva som skjer med AFP og hva som bør skje i pensjonskampen framover. Innledere var Eva Irene Holt, tidligere NAV-ansatt, fra NTL, og Joachim Espe, nyvalgt forbundssekretær i Fellesforbundet.

BJØRN TORE EGEBERG PIXABAY

▲ ▼ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Pensjonsreformen førte til at pensjon ble mer urettferdig. Når ordet reform brukes om AFP, så bør en lesende arbeider bli mistenksom. Bakgrunnen er misnøye med at mange har mista AFP på målstreken, og at det er ganske tilfeldig hvem som faller ut av ordningen. Men vil LOs forslag om en «reformert AFP» være en forbedring? Noe av problemet er at LO har lagt tre ting til grunn for forslaget sitt:

- Arbeidsgiverne skal ikke betale inn mer
- Staten skal ikke betale mer
- Man beholder muligheten til å stå i full jobb etter 62 år og få AFP på toppen av lønna

Dermed kan man se hva resultatet må bli. Mange flere skal ha penger fra AFP-ordninga uten at det tilføres mer penger. Her blir det kutt i pensjonen din!

Joachim Espe var også kritisk til dagens AFP-ordning: «At alle som er kvalifisert får AFP som tilleggspensjon er noe helt annet enn den

opprinnelige AFP, den vi betalte for i flere lønnsoppgjør, den AFPen som gjorde det mulig for slitne kroppere å gå av mellom 62 og 67 år, uten å bli granska av NAV i forbindelse med uføretrygd.» Det som er igjen som er verdt å forsvare er AFP-tilleggspensjonen som er det som gjør at mange slitere som går av tidlig kan leve av pensjonen sin. «Dette er bra, og må forsvares, selv om det er meningsløst at andre sitter i makelige jobber til langt over 67, og deretter får en

stor AFP på toppen av en allerede god pensjon,» fortsatte Espe.

Fellesforbundet har tre grunnleggende krav hvis det skal gjøres endringer:

- Full opptjening etter 25 år i bedrift med tariffavtale.
- Uføre skal også få AFP på grunnlag av opptjening før sykdom/skade.
- I tariffoppgjøret skal det være egen uravstemning om forhandlingsresultatet på AFP.

Etter Fellesforbundets landsmøte har forbundsleder Jørn Eggum gjort det klart at Fellesforbundet vil beholde dagens AFP-ordning, og at det ikke blir aktuelt å streike for en reformert AFP. «Han har full støtte fra forbundsstyret i dette,» avsluttet Espe.

Eva Irene Holt begynte med at pensjonsreformen hadde dytta store grupper av befolkninga ned mot minstepensjon, også grupper som klarte seg godt på pensjonen før pensjonsreformen kom. Dette samtiddig med at det deles ut gullpensjoner til de som jobber i godt betalte jobber til langt over 70. «Hva skal de med alle disse pengene?». Nå skal kravet i Folketrygden om mer enn 40 års jevn opptjening også gjelde i AFP, hvis LO får viljen sin. «Det er veldig mange som ikke klarer dette, enten det er pga nedlegginger, sykdom eller omsorg. Spesielt mange kvinner har et helt annet mønster for sitt arbeidsliv,» avsluttet Holt.

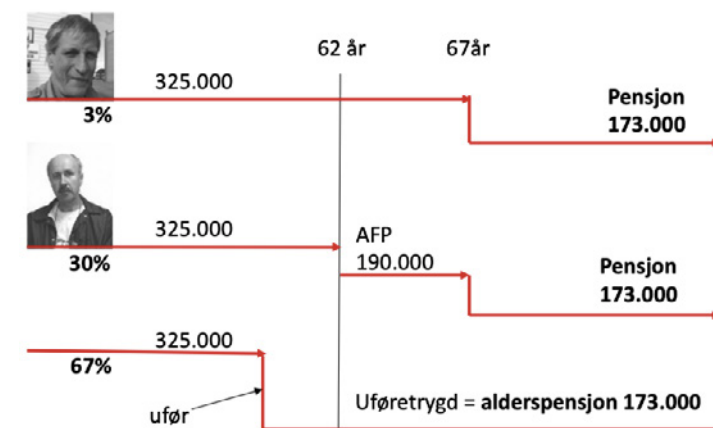
I debatten sa flere at det har skjedd en vanvittig omfordeling nedenfra og opp. Sammen med en omfordeling fra offentlig forvaltning til at alle sjøl skal forvalte et virvar av pensjonskontoer, gjerne supplert med privat pensjonssparing.

Rundt bordet var det flere pensjonister. Noen hadde kommet greit ut, mens spesielt en hadde fått veldig dårlig pensjon fordi han hadde blitt sjuk rett før den avgjørende datoen for AFP eller ikke AFP.

Det ble lufta mange fine tanker om et rettferdig pensjonssystem, men først må vi spre motstanden mot reformert AFP, var siste ord fra Espe.

FAKTA – 18 ÅR MED PENSJONSKAMP

Folketrygdsystemet før 2007

Illustrasjonen viser det gamle systemet for arbeidsfolk. Han som gikk av ved 67 år, han som gikk av ved 62 år med AFP-tidligpensjon, og han som ble ufør på slutten av arbeidsårene, og gikk fra uføretrygd til alderspensjon – de fikk alle omtrent den samme pensjonen.

Pensjonsreformen i 2011 skulle spare penger for staten og skulle sørge for mer tilgjengelig arbeidskraft, ved at gamlingen fortsatte i jobb i stedet for å pensjonere seg.

Begrepet pensjonsformue ble innført. Dette kunstige tallet skal nå fordeles på tida fra du begynner å ta ut pensjon til det året byråkratene tror du skal stryke med (eller antatt levealder for å si det med mer respekt for NAV). Dette får som følge at en som har jobba fra 20 til 62 får mye lavere pensjon enn en akademiker som har jobba fra 27 til 69.

Samtidig ble AFP gjort om fra tidligpensjon til tilleggspensjon og gitt uavhengig av hvor lenge du jobber, så de som jobber til 67 slipper å være lei seg for at de ikke får AFP. Dermed ble det mulig å ta ut alderspensjon og AFP på toppen av full lønn, i prinsippet livet ut.

Samtidig ble uføretrygden kappet kraftig ned. Alle uføre får alderspensjonen beregna som om du slutta å jobbe ved 62, som kjent fører det til lav pensjon. Uføre flest har jo ikke all verdens av opptjening i de åra de klør seg fast i jobben heller. De som ble uføre fra en tariffbedrift kunne jo fått AFP-tilleggspensjon som et plaster på såret, men det var aldri aktuelt.

Dermed gjelder ikke figuren på toppen lenger. Han som står til 67 får mer enn før, han som slutter å jobbe ved 62 får lavere pensjon. Uten AFP ville han sannsynligvis vært minstepensjonist. Men verst går det ut over de uføre. Har man hatt vanlig eller lav lønn er faren stor for at man blir minstepensjonist etter uførhet.

TAPTE I HØYESTERETT – MEN KAMPEN MOT EUs ENERGI-UNION OG ACER FORTSETTER!

Høyesterett har nå slått fast at Stortinget ikke brøt grunnloven da de meldte Norge inn i ACER og sa ja til EUs tredje energipakke.

TOR-ERIK LUNDBERG RUNE LARSEN

Dermed fikk ikke Nei til EU medhold i sitt søksmål mot staten av landets høyeste domstol, som dessverre ga grønt lys for Stortingets ja til ACER i 2018. Høyesterett lar likevel Nei til EU slippe å dekke statens omkostninger.

Nei til EU avslutter nå den rettslige prosessen mot norsk deltakelse i energiunionen, men den politiske kampen fortsetter. Organisasjonen utelukker heller ikke rettslige skritt senere dersom EU-tilpasningen blir mer og mer inngripende, skriver organisasjonen i en pressemelding.

SKJERPER KAMPEN

Fremover vil de skjerpe kampen mot EUs fjerde energimarkedspakke. Alle forsøk på å vedta og gjennomføre energimarkedspakke fire må avvises, da dette vil være en ny ulykke for norske strømforbrukere og for norsk industri.

Da er det nok høyst motiverende at Fellesforbundets landsmøte i oktober vedtok å avvise EUs fjerde energimarkedspakke, frikoble Norge fra ACER og ta politisk kontroll med strømmerket.

Fra en markering utenfor Høyesterett da rettsaken startet.

«Vi er og skal fortsatt være en vaktbikkje for Grunnloven og for folkestyre. Kampen for suverenitet, solidaritet og folkestyre er like viktig i dag som i 1994, og et bredt flertall

i folket er enige med oss. Det gir oss motivasjon og krefter til å fortsette kampen mot norsk EU-medlemskap», sier Einar Frogner, leder av Nei til EU.

VY SENDER VEDLIKEHOLD AV TOG TIL UTLANDET

Onsdag den 18. oktober gikk verkstedarbeiderne i statseide Mantena ut i en tre timers politisk streik med krav om at vedlikehold av tog skal skje i Norge.

REDAKSJONEN HELGE SUNDE

I sommer ble det klart at togselskapet VY har valgt å sette bort vedlikehold av sine tog til en utenlandsk aktør.

Hundre arbeidsplasser kan nå forsvinne, men de er minst like bekymret for at Norge svekker beredskapsnivåen når vedlikehold av tog sendes ut av landet etter at vedlikeholds-kontrakten gikk til sveitsiske Stadler.

Noe som de igjen frykter at kan gå utover sikkerheten, da Stadler blant annet har verksted i lavkostland som Ungarn som vedlikeholder toghjul. Nå etterlyser de krav om at kritiske komponenter skal vedlikeholdes i Norge.

Verkstedarbeiderne mener at den harde anbudskonkurransen er en

Illustrasjonsfoto. Verkstedarbeiderne frykter at det vil svekke beredskapsnivåen hvis store deler av togene våre befinner seg tusenvis av kilometer unna ved en krisesituasjon.

konsekvens av jernbanereformen. Konkurransen er nå så hard at det er omtrent umulig å tjene penger på de

kontraktene som inngås. Nå etterlyser de handling fra regjeringa for å få jernbanen på rett kjøll igjen.

SKAL DU SØKE JOBB I EN ANNEN HEISBEDRIFT?

**Ta alltid kontakt med tillitsvalgt i bedriften
du skal søke deg til først!**

Kontaktinformasjon finner du på baksiden av bladet eller på www.heis.no

MINDRE INNLEIE ETTER LOVENDRING

En ny rapport fra De Facto som kartlegger situasjonen på byggeplasser i Oslo og Akershus etter at forbudet trådte i kraft, viser en nedgang i bruken av innleie hvor flere er blitt tilbudt faste ansettelser.

TOR-ERIK LUNDBERG

▲ ▼ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

I motsetning til de tidligere rapportene vitner årets rapport om en i hovedsak veldig positiv utvikling. Der tidligere rapporter har dokumentert mellom 17 og 38 prosent innleie fra bemanningsforetak, og innleie i elektrobransjen helt oppe i 44 prosent, er dette nå blitt rene unntakstilfeller.

«Det er nesten ikke folk fra bemanningsbransjen å se på byggeplassene», konkluderer organisasjonsarbeider Jan-Ole Evensen i Elektromontørenes fagforening (EMF) etter sin kartlegging av tolv byggeplasser i Follo og to i Oslo», skriver Bygningsarbeidernes fagforening.

I den nye kartleggingen av 39 byggeplasser i Oslo-området vises det til at en rekke entreprenører og bedrifter i byggenæringen har hentet håndverkere fra bemanningsbransjen og tilbudt dem fast ansettelse etter 1. juli i år. Dette gjelder foruten Hent og Skanska blant annet NCC, Veidekke og JM. Hovedinntrykket er at byggelederne nå er fullt klar over forbudet mot bruk av bemanningsforetak, og at dette nå blir respektert.

Ifølge rapporten gir mange byggeledere uttrykk for at de er positive til at bemanningsbransjen nå er borte. Det har vært registrert svært få klager på forbudet blant byggelederne.

Skulle du likevel mistenke ulovlig innleie ute på byggeplassen, så ikke nøl med å ta kontakt med foreningen som vil sende varselet videre til den respektive fagforening.

DeFacto's rapport «Ute på byggeplass, på vei inn i en ny tid» er skrevet av Idar Helle og publisert i oktober 2023 med støtte fra Bygningsarbeidernes fagforening i Oslo, Tømrer- og byggfagforeningen i Oslo, Elektromontørenes fagforening i Oslo og Heismontørenes fagforening.

Siden 2011 har byggfagforeningene annet hvert år kartlagt innleie på byggeplasser i Oslofjordområdet, noe som har bidratt til rette søkelyset mot de negative virkningene av bemanningsbransjen som igjen førte til lovendringene. Her fra en markering foran Stortinget hvor formålet var å minne regjeringen på at de ikke måtte gi etter for press fra EU. Foto: Tor-Erik Lundberg

NOEN VIKTIGE VEDTAK FATTET PÅ FELLESFORBUNDETS LANDSMØTE

Da et av LOs mektigste forbund avholdt landsmøte i Oslo nå i høst ble det fattet mange viktige vedtak – her er noen av dem.

REDAKSJONEN

▲ ▼ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Fellesforbundet sitt landsmøte ønsker ikke at AFP-ordningen skal påføre bedriftene særlig økning i kostnader, og de ønsker heller ikke å bruke store deler av kommende tariffoppgjør til dette i en situasjon preget av dyrtid og reallønnsnedgang for våre medlemmer. Med dette avviser Fellesforbundet LOs forslag til reformert AFP.

BEMANNINGSBRANSJEN OG EØS

«Fellesforbundet vil fortsatt jobbe for at bemanningsbransjen avvikles på sikt. Fellesforbundet erkjenner at det vil skje gradvis over tid. Forskriftsadgangen i arbeidsmiljøloven §14-12(6) til å forby innleie må tas i bruk i

bransjer og områder der vi mener det er nødvendig, slik det har blitt gjort innen bygg i Oslo, Viken og Vestfold.»

«Kampen mot sosial dumping og forsvaret av det organiserte arbeidslivet må derfor fortsette med stor styrke. Vi må arbeide aktivt for å påvirke EU-regelverk som har betydning for oss, og vi må presse på for at handlingsrommet i EØS-avtalen utnyttes. Norske tariffavtaler og norsk arbeidslivslovgivning må ikke forringes som følge av EUs regler. Dersom EFTA-domstolen eller ESA tvinger Norge til å endre regler om innleie, vil Fellesforbundet jobbe for en

alternativ handelsavtale og annen tilknytning til EU.»

ACER OG EUS ENERGIUNION

«Fellesforbundets mål forutsetter et oppgjør med vårt eksisterende markedsbaserte kraftregime. Det inkluderer frikobling fra EUs energiunion gjennom utmelding av energibyrået Acer.»

«Hvordan mellomlandsforbindelsene skal brukes må gjennomgås i samarbeid med våre naboland, og tiltak som kan redusere prissmitten gjennom kablene må på plass gjennom reforhandlinger av eksisterende avtaler.»

STORSTREIK MOT TESLA I SVERIGE

For første gang siden 90-tallet har det blitt storstreik i Sverige etter at Tesla har nektet å inngå tariffavtale med de ansatte som er organisert i IF Metall.

REDAKSJONEN

Det svenske Transportarbeiderforbundet har stoppet lossing av Tesla-biler i havnene i Malmö, Södertälje, Göteborg og Trelleborg. Norske Fellesforbundet har sendt

sin støtteklæring til IF Metall, og vurderer nå ulike tiltak for å hjelpe svenskene i kampen mot den amerikanske tech-giganten dersom de vurderer å losse biler i norske havner, skriver Nettavisen.

STOPP FOLKEMORDET PÅ GAZASTRIPEN!

7. oktober 2023 gjennomførte Hamas et massivt angrep på Israel som tok livet av over 1400 personer. Israel kaller angrepet «deres 9/11», og det bør ikke være vanskelig for noen å ta til orde for at det Hamas gjorde denne dagen var et terrorangrep, eller en krigsforbrytelse, eller begge deler. Generalsekretæren i FN, Palestinakomiteen, samtlige norske politiske partier, og mange flere fordømmer Hamas sin terroraksjon, inkludert oss i Heismontørenes Fagforening. Men det rettfærdiggjør ikke det Israel har gjort i ukene i etterkant, og heller ikke det Israel har gjort i årene i forkant.

ERIK EIKEDALEN TOR-ERIK LUNDBERG

▲ ▼ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

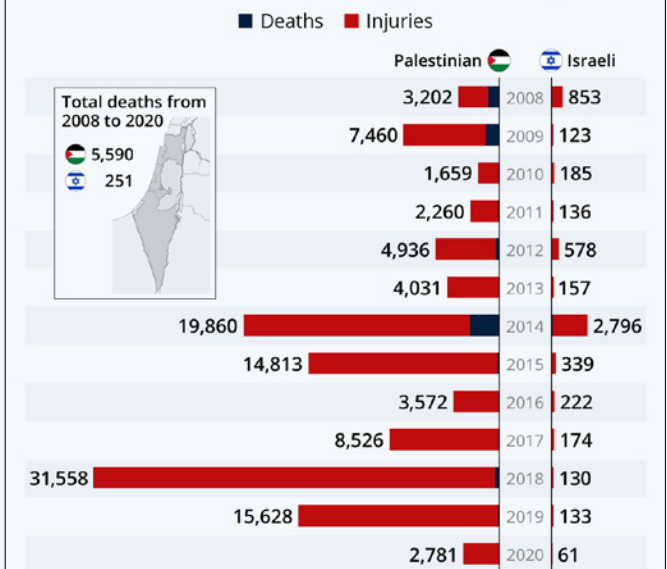
Den 14. november deltok foreningen på en fanemarkering da Stortinget skulle ta stilling til forslaget om å anerkjenne Palestina som en egen stat slik Sverige og 137 andre land i FN har gjort. Foto: Lundberg.

Foto: Mohammed Abubakr/Pexels.

The Human Cost Of The Israeli-Palestinian Conflict

Israeli & Palestinian deaths/injuries documented by the UN

Source: United Nations

statista

www.statista.com/chart/16516/israeli-palestinian-casualties-by-in-gaza-and-the-west-bank/

Leser man norske riksmidier, kan man fort få inntrykk av at dette er en krig som startet 7. oktober i år, men det er en massiv underdrivelse. Det har ikke vært fred i Palestina siden opprettelsen av staten Israel i 1948.

Det pekes gjerne på flere årsaker til konflikten i området, og ofte omtales den som en religiøs konflikt – men også dette er i all hovedsak en kortslutning. Konflikten er først og fremst en politisk konflikt om kontroll av territorier. Jødernes historie har røtter fra området som strekker seg tilbake til rundt år 0. Jødene ble drevet på flukt fra området i omtrent år 70 etter vår tidsregning, og endte flere steder i Europa og Midtøsten. Dette har ført til at jøde-

ne føler eierskap til Palestina, og dermed lenge har ønsket å danne en egen jødisk stat i området. Etter oppløsningen av det osmanske riket etter første verdenskrig, ble Palestina underlagt britisk kontroll. Noen år tidligere, på 1880-tallet ble Sionismen etablert, som en politisk og ideologisk bevegelse som jobbet for en jødisk stat. Bevegelsen fikk sitt første store gjennombrudd i 1917, og britene lovet da å arbeide for opprettelsen av et «nasjonal-hjem for det jødiske folket». Dette, samt jødeforfølgelsene i Europa på 30-tallet, satte fart på den jødiske innvandringen til Palestina. Og innvandringen fortsatte etter andre verdenskrig og Holocaust, hvor store deler av verdens land nå var for å opprette en jødisk stat.

ISRAEL BLIR EN STAT

14. mai 1948 erklærte Israel seg som en egen jødisk stat. Britene trakk seg ut av Palestina i 1947, etter at Israelske paramilitære styrker og terrororganisasjoner angrep både Palestinere og briter i Palestina. Dermed tok FN over problemet, og foreslo en tostatsløsning. FNs forslag ville gitt Israel 55 prosent av jorda, mens palestinerne ville fått 44 prosent. På dette tidspunktet utgjorde palestinerne 70 prosent av befolkningen i området, og anså forslaget som svært urettferdig. Det ble krig mellom Palestina og Israel i 1948, en krig palestinerne selv kaller «al-Nakba» (katastrofen). Krigen førte til at rundt 750.000 palestinere miste hjemmene sine, og la på flukt. Krigen endte i januar

Foto: Latrach Med Jamil/Unsplash.

1949, og Israel satt igjen med 77 prosent av det historiske Palestina – et område som i dag anses som det folkerettslige anerkjente Israel. Sionistene ødela over 500 palestinske landsbyer i løpet av krigen, og de militære operasjonene Israel sto for i denne perioden blir omtalt som etnisk rensing av historikere. Over halvparten av den palestinske befolkningen ble flyktninger i løpet av krigen, og Israel har siden den gang nektet dem å komme tilbake.

Etter krigen i 1948 fulgte en rekke konflikter, hvor Israel nesten alltid har kommet seirende ut. Etter seksdagerskrigen i 1967 tok Israel kontroll over blant annet Gazastripen og Vestbredden. Israel ekspanderte nok en gang, og over 300.000 palestinere mistet hjemmene sine. Palestinerne har i hele denne perioden drevet motstandskamp mot okkupasjonen – i stor grad med ikkevoldelige midler. Men organisasjoner som PLO og Hamas har bevisst brukt terror som metode – noe de også demonstrerte 7. oktober. Det er likevel en maktubalanse

i krigføringen, som kommer tydelig frem hvis man setter tallene over døde palestinere opp mot døde israelere.

I 2005 trakk Israel seg ut av Gaza, men iverksatte kort tid etter en blokade da Hamas vant valget i 2007. FN anser Gazastripen for fortsatt å være under israelsk okkupasjon. I tiden etter 2005 har Hamas og andre palestinske grupper organisert militæroperasjoner mot Israel, i hovedsak i form av mindre raketter sendt mot Israel. Israel har på sin side også gjennomført en rekke operasjoner mot Gazastripen. Blant annet:

- En 22-dagers krig i årsskiftet 2008/2009, som resulterte i at rundt 1400 palestinere ble drept.
- En 51-dagers krig sommeren 2014, der 2100 palestinere ble drept, de fleste sivile. I tillegg ble 73 israelere drept, de fleste soldater.
- En 11-dagers militæroffensiv våren 2021, der flere hundre palestinere ble drept og skadet, og titalls tusen fordrevet fra sine hjem. (kilde: fn.no)

I DAG

Som svar på Hamas-operasjonen 7. oktober i år, erklærte Israel krig og hevn. Det vi har sett i ettertid kan ikke kalles annet enn et pågående folkemord. I skrivende stund har Israels angrep på Gaza ført til:

- Minst 10 000 drepte palestinere, inkludert over 4 100 barn.
- 1,5 millioner internt fordrevne, der mange har mistet sine hjem.
- Akutt mangel på mat, rent vann og sikkerhet.
- Akutt behov for mer legehjelp, medisiner og medisinsk utstyr.

- Mange sykehus er ute av drift grunnet mangel på strøm og drivstoff. (kilde fn.no)

FNs generalsekretær, António Guterres, har uttalt følgende om voldshendelsene siden 7. oktober: «Lidelsene til det palestinske folk kan ikke rettferdiggjøre de forferdelige angrepene begått av Hamas, og de forferdelige Hamas-angrepene kan ikke rettferdiggjøre kollektiv straff mot det palestinske folk».

Israels bombing og blokade av Gazastripen er i strid med folkeretten, og må opphøre umiddelbart, i tillegg til å etterforskers som krigsforbrytelser!

Historien om konflikten i Palestina og Israel er lang og innfløkt. Vi har derfor samlet noen kilder her som vi anbefaler alle som er interessert i mer enn bare kulepunktene å lese.

Kilder:

fn.no/konflikter/palestina
legerutengrenser.no/land/palestina
amnesty.no/israelpalestina
rationalwiki.org/wiki/Israel
palestinakomiteen.no
doubledown.news

Bruk noen minutter til å sette deg inn i bakgrunnen for konflikten på nettsiden til FN ved å skanne QR-koden!

MASKINER SOM TENKER

Når du ikke klarer å slutte å scrolle på sosiale medier er det databaserte algoritmer du kan takke for de minuttene du aldri får tilbake.

TOR-ERIK LUNDBERG

Algoritmer som fantes lenge før kunstig intelligens, og som i bunn og grunn er en samling av instruksjoner som kan utføres i en bestemt rekkefølge som en oppskrift for å oppnå et mål.

I dag har utviklingen med kunstig intelligens gått raskt og den har nådd langt lengre enn til våre moderne heiser. Hvor raskt går utviklingen, og hvordan kommer dette til å påvirke livene våre i årene som kommer? Dette er spørsmål Inga Strømke forsøker å belyse i boka «Maskiner som tenker».

Utviklingen og forskningen på kunstig intelligens har foregått over flere tiår, men det var først sommeren 2022 at det ble varslet om et data-program som var blitt bevisst. Her til lands ble ChatGPT godt kjent etter at noen norsklærere samme år sendte en bekymringsmelding til Stortinget på grunn av elevenes bruk av den intelligente chatboten.

For bare få år siden slet de beste chatbotene med å holde en intelligent samtale gående, men i dag benyttes de til å forfatte artikler, skrive propaganda, skape bilder, utvikle spill – og når en av varehusmedarbeiderne i Amazon får sparken,

er det godt mulig at det er en maskin som har tatt beslutningen. I 2017 ble verden sjokkert av videoer som viste en falsk Barack Obama som sa ting den ekte Obama aldri ville ha sagt. Dermed ble verden kjent med deepfakes – hvor kunstig intelligens benyttes for å lage falske videoer og lydinnhold som det er svært vanskelig å avsløre.

ERSTATTENDE ELLER MULIGGJØRENDE?

Under den industrielle revolusjonen på slutten av 1700-tallet erstattet maskinene mange manuelle arbeidsoppgaver. I dag ser vi fortsatt ut til å ha et sterkt ønske om å få maskiner til å overta arbeidsoppgaver for oss slik som å ta oppvasken, støvsuge og klippe plenen. Det at vi lar maskiner gjøre disse oppgavene ser man ikke på som fryktelig skummelt, men når maskinene begynner å utvikle intelligens og andre evner, så er dette noe helt annet som utfordrer alt fra samfunnsstruktur til selvfølelsen vår.

Mange mener vi står ovenfor en ny industriell revolusjon. Vil dette være erstattende eller muliggjørende? Ifølge World Economic Forum kommer 65% av dagens barneskoleelever til å ha jobber som ikke finnes i dag. En annen utfordring er personvernet da teknologien utvikler seg raskere

enn vi klarer å skrive og innføre nye lover. For det er ingen som kan forutse hvilke muligheter teknologien kommer til å åpne for bare de neste årene.

Dette er julegavetips til den som vil vite mer om muligheter og framtidsscenarier som utviklingen bringer med seg. Kilde: «Maskiner som tenker» av Inga Strømke.

INGA STRØMKE er en norsk fysiker. Hun er forsker ved Institutt for datateknologi og informatikk ved NTNU der hun arbeider med kunstig intelligens (AI, KI).

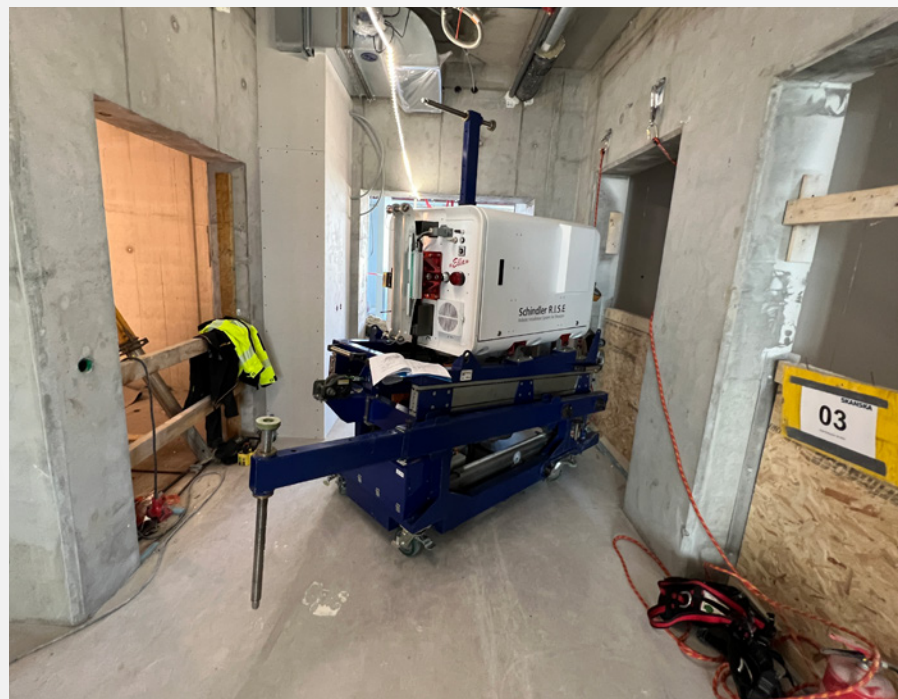
ROBOTENE INNTAR OLJEBYEN

I sentrum av Stavanger ruver nå et høyhus med 17 etasjer over oljebyen. Med sine 83 meter er K8 Stavangers høyeste bygg. Selv om det mangler noen meter før det hadde vært på høyde med Oslo Plaza, så sies det at dette skal bli landets beste bygg målt etter bruk av smartteknologi og energi.

TOR-ERIK LUNDBERG

HENRIK SMERUD, LARS-ERIK GOA

▲ ▼ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Med Schindler R.I.S.E. er montørene fritatt for mye av de fysiske krevende, repeterende og tidkrevende oppgavene i oppstarten av montasjen. Foto: H. Smerud.

Når bygget står ferdig neste år skal det blant annet bestå av kontorer, en kirke, restauranter og selvfølgelig en skybar på byens tak. Helt i takt med det grønne skifte skal det være mulig å optimalisere energi-

forbruket med blant annet solceller og energibrønner i grunnen, og et felles operativsystem skal gi leietakerne smarte og fremtidsrettede løsninger.

Men det som er relevant å spørre om for en heismontør er hvem som skal levere heisene.

«Her skal det leveres til sammen sju Schindler 5500 heiser», forteller Lars-Erik Goa som er heismontør i Schindlers avdeling i Stavanger. Fem av heisene har 20 stopp med-beregnet tre kjelleretasjer. Disse fem heisene som går i gruppe, har en hastighet på 2,5 m/s og skal betjenes med Schindlers destinasjonssystem Port. De to andre heisene går i den nedre bygningskonstruksjonen med henholdsvis fem og seks stopp.

En erfaren heismontør ville tenke at her blir det mye boring tatt i betraktning at sjaktene er av betong. Det hadde det kanskje blitt hvis ikke Lars-Erik og kollegaen hadde fått hjelp av Schindlers robotinstallasjonssystem. Schindler R.I.S.E. er en robot utviklet av Schindler for å utføre første installasjonstrinn av heismontasjen autonomt i høy-

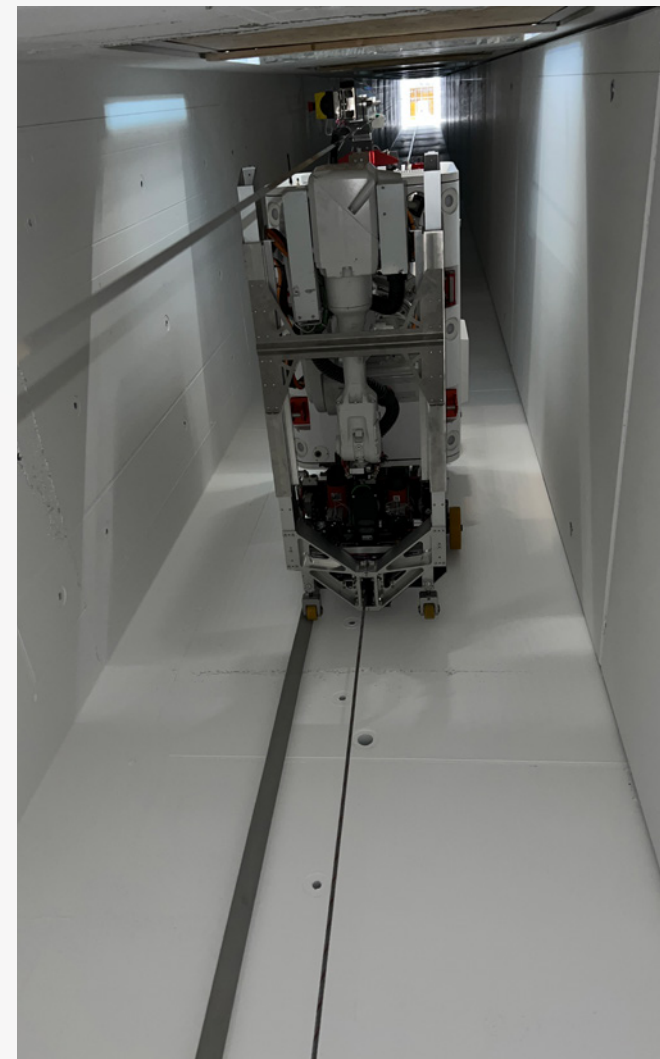

Foto: H. Smerud.

hus, og som nå for første gang er på oppdrag i Norge.

«Vårt Schindler R.I.S.E.-system kan ferdigstilles på et gulv – boring og montasje av ankerboltene som kreves for etasjedører, skillebjelker og veggbraketter – mye raskere enn konvensjonelle montasjemetoder. Et kamera er montert på plattformen for å tillate ekstern visning, men systemet fungerer uavhengig; ingen operatør er nødvendig. Når det er installert i heissjakt, fungerer den autonome Schindler R.I.S.E. døgnet rundt til alle ankerbolter er

montert. For kvalitetskontroll og støtte forblir en Schindler R.I.S.E.-operatør på stedet så lenge montasjen varer», skriver det sveitsiske heiskonsernet selv på sine nettsider.

Med installasjonsroboten er montørene fritatt for de fysiske krevende, repeterende og tidkrevende oppgavene med å bore og sette ankerbolter.

Lars-Erik kan bekrefte at dette var svært tidsbesparende i en så høy sjakt uten ankerskinner. Dessuten

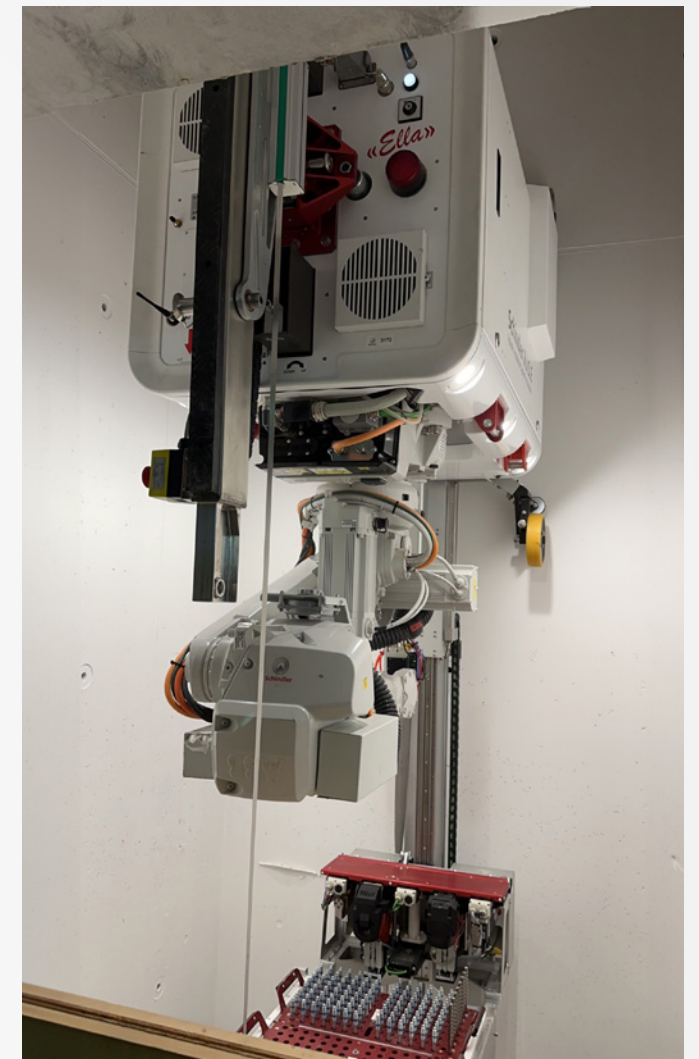

Foto: L. E. Goa.

sparte det kroppen for de helsemessige påkjenningene dette manuelle arbeidet har for muskel og skjellet med tanke på vibrasjoner, og ikke minst ble innånding av helsefarlig kvartstøv som finnes i betong minimalisert.

Siden dette innebar en ny montasjemetode, ble det hele tett fulgt opp av Henrik Smerud som er hovedverneombud i Schindler.

K8 er bygget som er avbildet på forsiden av bladet.

WIREKLEMMER

Basert på vår erfaring, dukker det stadig opp spørsmål angående wireklemmer. Ut fra spørsmålene ser vi at kunnskapen på dette området er noe som kan styrkes.

JAN THORE LYGREN (VINDERTEC AS/NHK)

Det finnes en rekke wireklemmer på markedet, men vi skiller på typene U-boltklemmer og kompresjonsklemmer. U-boltklemmer består av en sadel og en u-bolt som klemmer ståltauet sammen. Kompresjonsklemmer har ofte et større areal som klemmer mer helhetlig rundt ståltauet.

Før vi dykker ned i detaljene er det viktig å vite at flere typer av wireklemmer på markedet ikke er godkjent for løfting. Ofte omtales denne klemmetypen som godkjent for generell bruk.

U-BOLT KLEMMER

I utgangspunktet er disse ikke godkjent for permanent montasje på ståltau som løfter en last. Dette er beskrevet i standarden EN 13411-5. De kan KUN brukes til løfting hvor man skal løfte ut en spesifikk last,

noe som vi betegner som engangs-løfting og de kan brukes til oppspenning av støtte wire som barduner og lignende.

Ser vi på hvordan kraft bildet ser ut i en slik forbindelse som vist i figur 1, så ser man hvor mye hver klemme holder (fem U-bolter i eksemplet). Bruker man tre u-bolter vil kreftene i u-boltene øke.

Av figur 1 så ser vi at en u-boltklemmeforbindelse her tar 20 % av lasten per klemme og det er stort sett friksjonen som oppstår som overfører kreftene. Her vil nok mange si at dette kan da ikke stemme, fordi vi skrur jo så hardt til at wire er godt synlig deformert under klemmen. Ser vi da videre på moment tabellen i figur 2 så vil man se at tiltrekkingmomentet er mye lavere en det man normalt ville trodd var riktig.

Grunnen til dette er at man ikke skal ødelegge wire med for mye tiltrekking, da dette vil føre til reduksjon av bruddlasten på ståltauet i seg selv, samt at tauet blir ødelagt. Tar vi en 8 mm wire ser vi av tabellen at vi trenger fire klemmer med tiltrekkingmoment på 6 Nm. Dette er ikke mye, bare prøv selv så skal du se.

Den siste problemstillingen som det ofte stilles spørsmål rundt er hvordan de skal monteres.

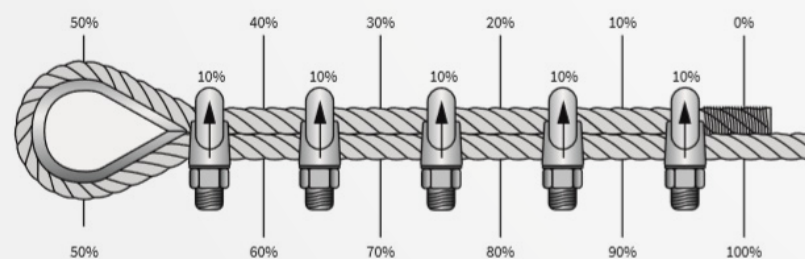
I utgangspunktet så skal man følge brukermanualen, men basert på standard EN 13411-5 så skal klemmer monteres med sadel på last delen av tauet og bøylen over dø-enden på tauet. Figur 3 viser også avstanden mellom klemmene.

Basert på dette kan man tydelig se at slike u-bolt klemmer ikke egner

Table A.2 — Torque and number of wire rope grips

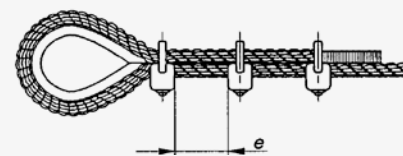
Nominal size of grip ^a	Tightening torque Nm	Number of grips
5	2,0	3
6,5	3,5	3
8	6,0	4
10	9,0	4
12	20	4
14	33	4
16	49	4
19	68	4
22	107	5
26	147	5
30	212	6
34	296	6
40	363	6

^a See footnote a of Table A.1.

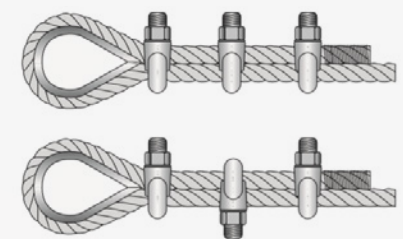

Figur 1: U-bolt klemmeforbindelse.

Figur 2: Tiltrekningmoment på u-boltklemmer.

Figur 3: Avstand mellom U-boltklemmer

Figur 4: Feil montasje av u-boltklemmer

seg for permanent løfting, da man måtte inspisere forbindelsen ofte og ha kontroll på tiltrekkingmomentet hele veien. Tester som er utført viser at hvis en slik forbindelse begynner å gli går det ikke så lenge før den glipper ut og løsner.

KOMPRESJONSKLEMMER

Det finnes mange typer av kompresjonsklemmer på markedet, mest kjent i denne bransjen er vel kanskje Iron grip klemmer og kanskje Eureka klemmer figur 5 viser disse to typene.

Forskjellen er at disse klemmetypene ofte er godkjent som permanent montert endeavslutning på en løfteinnretning. Disse typene oppfyller kravene som er gitt i EN13411-3 for presshylser.

Det meste kritiske med denne typen er korrekt montasje og videre jevnlig kontroll på forbindelsen. I figur 6 under ser man en komplett montasjeanvising og som man ser skal dette gjøre med spesifikke momenter, avstander og antall klemmer.

Alle wireklemmer av denne typen gjør at samlet bruddlast på ståltauet må reduseres med 10% i forhold til

Figur 5: Irongrip klemmer og Eureka klemmer.

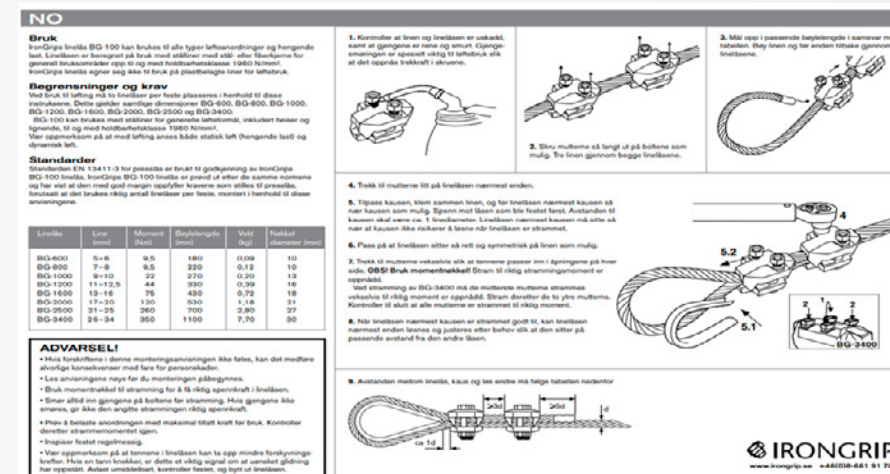
bruddlasten tauet er oppgitt med. Legg også merke til at de fleste kompresjonsklemmer kan bare bruke opp til en styrke på tauet som er 1960 N pr kvadrat mm. Over dette blir ståltauene en del hardere og de blir mindre komprimerbar og dermed er det vanskelig å oppnå rett friksjon på forbindelsen.

Selv om kompresjonsklemmer er godkjente i forbindelse med løfting vil vi ikke anbefale denne typen til permanente oppheng i løfteinnretninger som en heis. Dette skyldes i stor grad at antall start/stopp vil påføre en ekstra dynamisk belastning på klemmene over tid som vil føre til at de

sklir på ett eller annet tidspunkt. I tillegg må en ha ett kontroll regime med inngående kontroll av forbindelsen med jevne intervaller, samt kontroll av moment på boltene.

Heiskontrollen utfører Periodisk kontroll hver 24 måned, men det vil for wire klemmer være altfor lange intervaller mellom kontrollene. Basert på egen erfaring vil kontroll av slike forbindelser måtte gjøres hver måned.

Da gjenstår det bare å ønske dere en sikker dag videre og husk at ved løfting skal man aldri stå eller befinne seg under hengende last.

Figur 6: Komplett montasjeanvising irongrip klemmer.

HEISMESSA

Heismessa Interlift, som annethvert år arrangeres i Tyskland gikk i år av stabelen fra 17. til 20. oktober med over 500 utstillere.

TOR-ERIK LUNDBERG MARTIN GRANSETH

▲ ▼ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Den godt besøkte messa hadde i år 19 000 besøkende fra 110 land, ifølge arrangøren selv. Tradisjon tro var vårt eget kursssenter blant de mange besøkende for å holde tritt med utvikling og trender i bransjen. Neste mulighet for å delta på heismessa er i 2025, i mellomtiden kan vi korte ned ventetiden med disse bildene fra Martin.

Alle ser ut til å bruke belter på sine heiser for tiden.

Trappemaskin for effektivt å kunne sjaue heismaskin opp trapper.

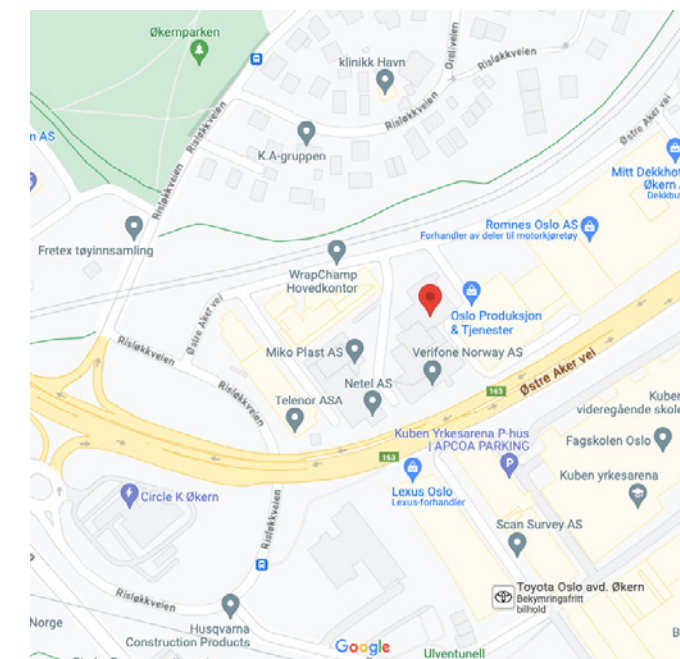
Hydroware sin nye styring til tauheis.

Tirak verktøy til å henge i føringene.

FORENINGSKONTORET
I ØSTRE AKER VEI 24
ER ÅPENT FOR ALLE
MEDLEMMER.

VI SES!

Orona

Orona søker
etter heismontører
til våre kontorer i
Tønsberg / Hamar / Oslo

orona-group.com/no-no/ledige-stillinger/

OPPRETTELSEN AV OPPHEI

For å markere at det var 25 år siden stiftelsen Opphei ble opprettet, ble hele bransjen invitert til bursdagsfeiring og åpent hus på Karihaugen fredag den 13. oktober.

TOR-ERIK LUNDBERG RUNE LARSEN

▲ ▼ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Det var mange som hadde funnet turen innom Opphei denne fredagen for å feire jubilaranten med pølser, kake, tale og alt som hører en bursdagsfeiring til. Det gode oppmøtet understreker bare Opphei sin betydning for heisbransjen, for en stor andel av dagens montører fikk lagt fundamentet for sin heistekniske bakgrunn nettopp her. Men hvordan startet det hele?

For å finne ut av dette tok vi en prat med Kari-Anne Bye Aarup (Instruktør),

Lars Aleksander Selebø (Faglig leder) og Geir Håvi. Sistnevnte er nå pensjonist, men har i en årrekke vært leder ved Opphei.

Her får vi vite at bakgrunnen for opprettelsen var Reform-94 hvor det ble stilt krav til teoriundervisning for å forberede lærlingene på VK2-eksamen som det het den gangen. På denne tiden var det kun Kone og Schindler som kunne ha kapasitet til å gjennomføre noe tilsvarende internt i bedriften.

Dermed ble stiftelsen Opphei opprettet den 14. oktober i 1998 som et landsdekkende opplæringskontor for heisfaget. Kari-Anne var Oppheis første instruktør, og senere faglig leder, godt hjulpet av noen andre engasjerte heismontører. Noe som kom godt med, for allerede det første året var det to klasser ved Opphei.

Oppheis medlemsbedrifter som består av TKE, Schindler, Otis, Kone, Orona, Uniheis, Motum og Heisgruppen har om lag 85 til 90 prosent av heismarkedet i Norge. I tillegg er Heismontørens Fagforening medlem, samt at de har en plass i styret.

HVA GJØR OPPHEI?

Hovedoppgaven til Opphei er som tidligere – å gjennomføre teoriundervisning etter læreplanen i heismontørfaget, og følge opp at lærlingene arbeider etter samme plan i bedriften. Opphei forsøker å delta på alle lærlingssamtaler ute i bedriftene som skal gjennomføres hvert halvår, og årlig arrangerer de en konferanse for faglige ledere i heis-

bedriftene slik at de kan holde seg oppdatert. Tema i år blir fagfornyelse og den nye opplæringsplanen, kan de røpe.

Dette er bare noen av de mange oppgavene til opplæringskontoret for heisfaget, og for dette finansieres de med et tilskudd fra fylkeskommunene på cirka kroner 5500 per læring i måneden.

INSTRUKTØRER VED OPPHEI I 2023

Lars Aleksander Selebø, Kari-Anne Bye Aarup, Martin Granseth, Emil Bariås, Håvard Hanslien, Odd Arne Erikstad, Kim Roger Simble, Frode Magnussen, Jan Thore Lygren, Steinar Gærup. I tillegg er Kevin Berntsen og Geir Jacobsen på vei inn.

FAKTA OM LÆREKONTRAKTER

En lærekontrakt signeres av fylkeskommunen, bedriften, Opphei og av lærlingen selv.

Opphei har tegnet 498 lærekontrakter siden starten i 1998.

Per. i dag er det 102 aktive lærekontrakter, hvorav 54 av de ble tegnet i 2023.

SENTERET ER BLITT PUSSET OPP

Det er ikke bare selve innholdet i kurset som er blitt fornyet ved kursenteret, for nå er lokalene i kjelleren blitt utvidet og undervisningslokalene har fått seg et løft.

TOR-ERIK LUNDBERG

«Utdanningscenterets lokaler i kjelleren er nå utvidet med 88 kvadratmeter,» kan daglig leder Steinar Andresen fortelle.

Klasserommene fikk seg et malingsstrøk under koronaen og gulvbeleggene i klasserommene ble byttet ut i sommer. Men det stopper ikke der for også kjøkkenet og spiseplassen har fått seg et ansiktsløft.

«Senteret har også gått til anskaffelse av en gassgrill, så nå bør alt ligge til rette for en fin kursuke,» sier Steinar.

Her i kjelleren kan lærlingene øve på montasje.

Scan QR-koden for å melde deg på ukeskurs i 2024!

NYE KRAV TIL INNKVARTERING

TOR-ERIK LUNDBERG PIXABAY

▲ ▼ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Arbeidstilsynet har ved tilsyn avdekket at uforsvarlig innkvartering er ganske utbredt, og de har jevnlig stanset innkvartering som er mangelfull, uverdig, brannfarlig eller helsefarlig. Illustrasjonsfoto fra Pixabay.

Arbeidstilsynet ønsker nå å tydeliggjøre hva som ligger i lovteksten i Arbeidsmiljøloven hvor det heter at innkvartering som tilbys skal være forsvarlig utformet, innredet og vedlikeholdt.

Vi har kanskje alle sett eller lest om skrekkeksimpler på kummerlige forhold som er blitt tilbudt, særlig til utenlandske arbeidstakere som

kommer til Norge for å jobbe i en begrenset periode, i bransjer som bygg og anlegg, industri, jordbruk og fiske.

«Erfaringer fra våre egne tilsyn og fra a-krimssamarbeidet Arbeidstilsynet deltar i, viser at det er behov for å gjøre regelverket for innkvartering tydeligere. I tilsyn opplever vi at uforsvarlig innkvartering er ganske

utbredt, og vi stanser jevnlig innkvartering som er mangelfull, uverdig, brannfarlig eller helsefarlig», sier Monica Seem som er avdelingsdirektør ved avdeling for regelverk i Arbeidstilsynet i en pressemelding.

Arbeidstilsynet ønsker nå å få inn et helt nytt kapittel i Arbeidsplassforskriften hvor det stilles tydeligere krav om oppholdsrom, tilgang til dusj og toalett og at hovedregelen er enkeltrom som soverom.

Forskriften vil også stille krav om at innkvarteringen skal være forsvarlig når det gjelder dagslys og utsyn, vedlikehold og mulighet for tilstrekkelig renhold og hygienisk standard, temperatur, fuktighet, avtrekk og luftkvalitet, giftige og helsefarlige stoffer, biologiske faktorer, oppbevaring, tilberedelse og inntak av mat, oppbevaring av klær, vask og tørk av klær, brann- og elsikkerhet.

Høringen er sendt til en rekke høringsinstanser, men alle kan komme med innspill innen fristen som er 4. mars 2024.

KVARTS I NORSK STEIN

Etter at en nederlandsk dokumentar tok for seg at jernbanearbeidere hadde blitt syke etter å ha jobbet med norsk stein, har det nederlandske arbeidstilsynet krevd at det kun skal benyttes kvartsfri stein, skriver nrk.no

RØRLEGGER OMKOM

En rørlegger som jobbet med å pumpe vann fra en heissjakt i boligområdet i Delhi, India, ble knust av heisen da den plutselig startet når noen kalte til seg heisen, skriver Elevatorworld.

HEIS FALT FIRE ETASJER

Tre personer ble drept, fire ble alvorlig skadet og ytterligere 13 fikk lettere skader da en heis falt fra fjerde etasje til første etasje i Kina, skriver Elevatorworld

BREAKING NEWS

nye HMF FASHION STORE

Velkommen til vår splitter nye nettbutikk!

Vi har:

- t-skjorter
- hettegensere
- capser
- bøffer (kommer snart!)

Bestill rett hjem, eller i store kvanta til klubben din!

DU FINNER OSS HER

SCAN ME

Open

HEISMONTØREN FOR 14 ÅR SIDEN

Tekst: Geir Løkke

Medlemsdebatt om Palestina

Foreninga har vært engasjert i solidaritetsarbeid med Palestina i mange år. De seks siste årsmøtene har til sammen bevilga 25 000,- til dette arbeidet, og styret og AU har fulgt opp med bevilgninger til solidaritetsorganisasjonene. I styret har det i den siste tiden vært diskutert hvor mye foreninga skal være engasjert i dette arbeidet. For å få en bred behandling fram mot halvårsmøtet startet vi med en medlemsmøtedebatt om Palestina i Oslo 2. juni.

Innledere var:

- Peder Martin Lysestøl, forfatter
- Kristian Norheim, leder for FrPs internasjonale sekretariat. (Vi prøvde først å få noen fra KrF til å stille, men de takket nei.)

Det ble en bred debatt. Israels rett til å forsvare seg, opp mot palestinerne samme rett, var sentrale punkter, både fra innledernes side og i plenumsdebatten etterpå. Undertegnede var ikke imponert over FrPs viktigste syn på mulig løsning; at en skulle se bort fra historien og starte fra «scratch». Israelerne bruker faktisk det at romerne drev jødene på flukt fra Palestina for 2.000 år siden som grunn til å overta Palestina. Kristian Norheim, om enn ufrivillig,

fjerner dermed israelernes viktigste argument for sin okkupasjon, men debatten viste tydelig at det bare var palestinerne historie som ikke skulle være med i kabalen.

I etterkant kan en kanskje si at det ikke var lurt å ha en med politiske grunner for støtte til Israel som debattant.

Til slutt vil jeg komme med noen bevingede ord fra Haakon Lie, som var en av pådriverne til oppstarten av Israels venners stortingsgruppe på starten av 1960-tallet og som uttalte at han «til siste hjerteslag» vil forbli en venn av staten Israel og det jødiske folket:

«Jeg og andre venner av Israel glemte altfor lenge at palestinerne også var mennesker...», «...det er umulig i dag å være ukritisk tilhenger av den israelske regjeringens politikk, i hvert fall hvis man ikke er religiøs fundamentalist. Og det blir jeg jo aldri...»

Med 16 stortingsrepresentanter fra FrP og 9 fra KrF som medlemmer av Israels venner de siste 5 årene, er det tvilsomt at hans utsagn faller i god jord der i gården.

FRA SJAKTA

TOR-ERIK LUNDBERG

Navn: Kevin Berntsen

Alder: 22 år

Bosted: Lørenskog

Klubb: Kone (Oslo)

Under heiscupen i Riga ofret den unge heismontøren alt for laget til Koneklubben. Fremover skal han bidra med å undervise lærlingene på Opphei. Dette blir bra!

Hvordan endte du opp i heisfaget?

«Jeg startet opprinnelig i elektrikerlæra. Etter et år med kun å trekke kabler ville jeg ha noe mer utfordrende og meningsfylt arbeid. Jeg hadde hørt mye bra om heisbransjen. Derfor søkte jeg som lærling hos Kone og fikk jobben noen uker senere.»

Hva er det du liker best med faget og heisbransjen?

«Det må være friheten i jobben og samholdet i bransjen.»

Hva tror du blir de største utfordringene for faget og bransjen i tiden fremover?

«At det stadig økende tidspresset på montasje og service går utover kvaliteten på arbeidet.»

Hvilke tiltak synes du er viktig for å engasjere særlig unge i klubb og foreningsarbeid?

«Fortsette det gode arbeidet med læringsamlinger og ukene på sentret. At klubbledere og representan-

Kevin skadet seg stygt under heiscupen i Riga. Her tar han imot prisen for tredjeplassen på vegne av laget til Koneklubben

ter fra foreningen møter opp og sier noen ord om historien til både klubbene og foreningen.»

Vi har fått med oss gladnyheten om at du skal være instruktør for en ny generasjon med lærlinger på Opphei. Trengte du lang betenkningstid og hva var grunnen til at du takket ja?

«Dette var noe vi prata om allerede når jeg var på kurs som lærling. Så når telefonen ringte var jeg ikke tvil. Grunnen til at jeg takket ja er fordi jeg har et ønske om å gjøre lærlingene best mulig rustet for fagprøven og tiden etter.»

Det alle som har fulgt med på heiscupen lurer på er hvordan skadet du deg og hvordan går det med benet ditt?

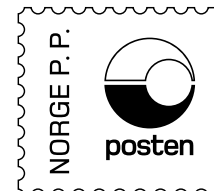
«Det var en tøff takling en mot en som endte med brudd i leggen og nedslått leddflate i kneet. Ble operert på Ahus når jeg kom hjem og håper på å være tilbake i sjakta i januar.»

Hva gjør du helst når du ikke er i sjakta?

«På sommeren finner du meg enten på golfbanen eller i sydligere strøk. Nå som vinteren kommer flytter jeg meg til fjellet i helgene og står på ski. Dessverre blir det nok mest afterski denne sesongen.»

Returadresse:
Heismontørenes fagforening,
Østre Aker vei 24,
0581 OSLO

Verv i Heismontørenes Fagforening per 01.12.23

VERV	PERIODE	NAVN	TLF	E-POST
Styre				
Leder	2022-2024	Markus Hansen	469 13 040	leder@heis.no
Nestleder	2022-2024	Rune Larsen	951 91 555	rune.larsen@heis.no
Sekretær	2021-2023			
Kasserer	2023-2025	David Coron-Andersen	480 06 131	davidcoron@msn.com
Studieleder	2023-2025	Thomas Johansen	959 82 361	kasserer@heis.no
1. Styremedlem	2022-2024	Stian Andersson	959 86 222	stian.andersson81@gmail.com
2. Styremedlem	2023-2025	Thomas Skoglund	922 30 888	thomas.skoglund@otisklubben.no
3. Styremedlem	2022-2024	Kristian Håkonsen	921 52 154	kristian.haakonsen@gmail.com
4. Styremedlem	2023-2025	Bård Navrud	905 57 919	baardnav@hotmail.com
5. Styremedlem	2022-2024	Tor-Erik Lundberg	951 91 560	torerl@online.no
6. Styremedlem	2023-2025	Alexander Udnes	959 82 334	alex@heis.no
Lærlingrepresentant	2023-2024	Kian Mohebbi	482 77 295	kian.mohebbi@gmail.com
1. Distriktsrepresentant	2022-2024	Thore Håland	918 76 323	thore-h@online.no
1. Distriktsrepresentant vara	2023-2025	Åsmund Idland	971 88 059	ldland_@hotmail.com
2. Distriktsrepresentant	2023-2025	Lasse Evjen	959 86 244	lasseev@hotmail.com
2. Distriktsrepresentant vara	2022-2024			
3. Distriktsrepresentant	2022-2024	Trond Polden	415 60 675	75polden@gmail.com
3. Distriktsrepresentant vara	2023-2025	Jørn Inge Tvedt	480 34 198	jit81bergen@gmail.com
4. Distriktsrepresentant	2023-2025	Bjørn Magnus Aspevold	909 54 660	bm_aspevold@hotmail.com
4. Distriktsrepresentant vara	2023-2025	Ørjan Magnus Nilsen	992 47 718	orjan.nilsen@hotmail.com
Andre oppgaver				
HMS-ansvarlig	2022-2024	Thomas Bjørnerud	908 59 822	hms@heis.no
Lærlingansvarlig	2023-2025	Lars Erik Mørch	468 21 905	larse.mp@gmail.com
Redaktør	2022-2024	Tor-Erik Lundberg	951 91 560	redaksjonen@heis.no
Kontrollkomite	2022-2024	Rune Foshaug	951 91 562	rf@live.no
Kontrollkomite	2023-2025	Stian Bilden Baanrud	959 08 344	baanrud@gmail.com
Studieutvalg	2023-2024	Alexander Udnes	959 82 334	alex@heis.no
Org. sekretær	Ansatt	Erik Eikedalen	472 30 599	eikedalen@heis.no
Regnskap	Ansatt	Bjørn Tore Egeberg		bjorn.tore@heis.no
Jenteringen	Illdsjel	Ingrid Overholt	907 60 807	ingrid.overholt@kone.com
Avdelinger				
Bergen	22-24	Trond Polden	415 60 675	75polden@gmail.com
Drammen	23-25	Sander Øvervold	904 07 810	svervold@gmail.com
Hedmark/Oppland	22-24	Christer Olsen	924 91 974	christer.olsen@kone.com
Haugesund	22-24			
Agder	23-25	Tor Helge Reber	915 63 130	threber@frisurf.no
Møre og Romsdal	23-25	Erlend Andberg	911 51 662	erlend.a@hotmail.com
Trondheim	23-25	Lasse Evjen	959 86 244	lasseev@hotmail.com
Tromsø	22-24	Peder Fjellstad	959 74 285	pefjellstad@hotmail.com
Nordland	22-24	Bjørn Magnus Aspevold	909 54 660	bm_aspevold@hotmail.com
Stavanger	22-24	Vegard Olimstad	453 94 780	VegardOlimstad@hotmail.com
Vestfold/Telemark	22-24	Stian Næss	993 25 650	stian3011@hotmail.com
Østfold	22-24	Frank Sig Hansen	932 05 222	frahan53@gmail.com
Klubber				
Uniheis	Oslo	Jørgen Marius Jensen	982 30 873	jorgen@uniheis.no
HBU	Oslo	Martin Granseth	481 03 378	martin@heisutdanning.no
Alimak	Bergen	Glen Petter Krohn	936 21 857	alimakklubben@gmail.com
Heis1/Orona	Tromsø	Aleksander Fjelde	900 52 178	alexander.fjelde@heis1.no
KONE	Hovedtill.	Bård Navrud	905 57 919	bard.Navrud@kone.com
Orona	Hovedtill.	Kristian Håkonsen	921 52 154	khaakonsen@orona.no
Otis	Hovedtill.	Thomas Skoglund	922 30 888	thomas.skoglund@otisklubben.no
Schindler	Hovedtill.	Alexander Udnes	959 82 334	alex@heis.no
Schindler	Oslo	Teodor Kirkenær	466 52 382	teodor_kirkenær@hotmail.com
TKE	Hovedtill.	Stian Andersson	959 86 222	tkeklubblader@gmail.com
TKE	Bergen	Andre Lunde	480 29 201	andre-l.95@hotmail.com
TKS	Stavanger	Thore Håland	918 76 323	thore-h@online.no
Alt heis	Bergen	Anders Nesse	951 53 868	anders.nesse@hotmail.com
Avdeling				
Oslo	Adresse		Telefon	E-post
Bergen	Østre Aker vei 24, 0581 Oslo		22 17 45 50	foreninga@heis.no
Stavanger	Kalfarv. 71, 5018 Bergen			75polden@gmail.com
	Lagårdsvei 124, 4011 Stavanger			vegardolimstad@hotmail.com